

**Zavod za javno zdravlje
Čuprija "Pomoravlje"
u Čupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG OKRUGA
ZA 2018. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Čuprija, 2019.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2015.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Ćupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 199.698 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2018. godinu i prosečnom gustinom naseljenosti od 76,4 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Ćuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustom naseljenosti u 2018. god.

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustom naseljenosti
1	Despotovac	33	20629	623	33,1
2	Jagodina	52	69384	470	147,6
3	Paraćin	35	50798	542	93,7
4	Rekovac	32	9270	366	25,3
5	Svilajnac	22	21414	326	65,7
6	Ćuprija	16	28203	288	97,9
Pomoravski okrug		190	199698	2615	76,4

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 12.899 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Ćuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4%.

Procenjeni broj stanovnika u 2018. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 6,9% u odnosu na prethodni zvanični popis.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2018. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2018	Index 18/11	Index 18/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	20629	0,890	0,805
2	Jagodina	70894	71852	1,014	69384	0,966	0,979
3	Paraćin	58301	54242	0,930	50798	0,937	0,871
4	Rekovac	13551	11055	0,816	9270	0,839	0,684
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	21414	0,909	0,839
6	Ćuprija	33567	30645	0,913	28203	0,920	0,840
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	199698	0,931	0,878

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2018. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda	% žena fertilnog perioda
Despotovac	20629	10163	49,3	10466	50,7	4096	39,1
Jagodina	69384	33619	48,4	35765	51,6	15077	42,2
Paraćin	50798	24744	48,7	26054	51,3	10677	41
Rekovac	9270	4614	49,8	4656	50,2	1555	33,4
Svilajnac	21414	10251	47,9	11163	52,1	4407	39,5
Ćuprija	28203	13704	48,6	14499	51,4	5726	39,5
Pomoravski okrug	199698	97095	48,6	102603	51,4	41538	40,5

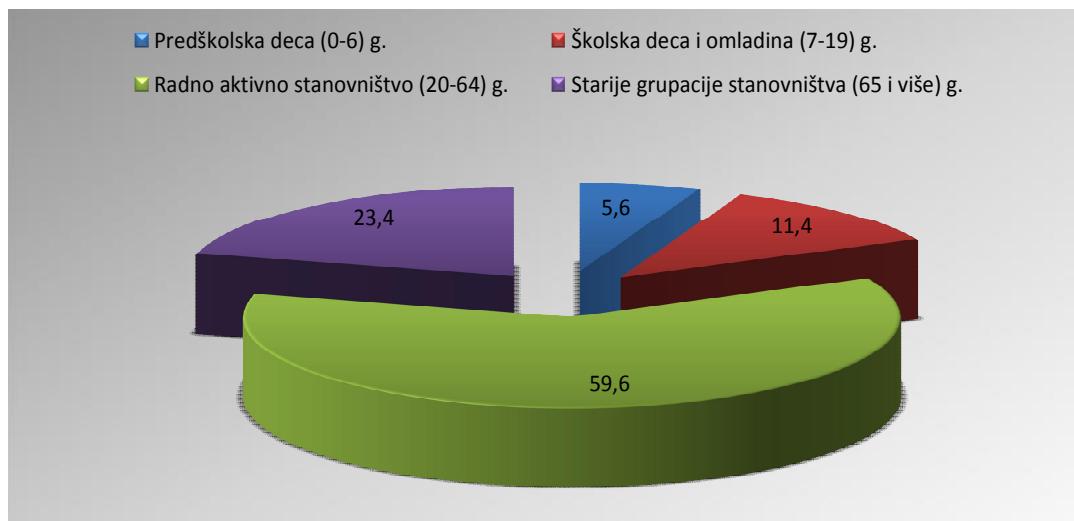
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,4% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 40,5% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema proceni Republičkog zavoda za statistiku 2018. godine

Opština	deca 0-6	%	skolska deca 7-18	%	radnoaktivno 19-64	%	odrasli 65+	%
Despotovac	954	4,62	2190	10,74	12095	58,63	5390	26,13
Jagodina	4375	6,31	8242	11,90	41863	60,33	14900	21,47
Paraćin	3131	6,16	5908	11,88	30716	61,47	11043	21,74
Rekovac	296	3,19	839	9,05	5038	54,35	3098	33,42
Svilajnac	1011	4,72	2419	11,30	12386	57,84	5598	26,14
Ćuprija	1462	5,18	3108	11,02	16980	60,21	6653	23,59
Pomoravski okrug	11229	5,62	22706	11,37	119078	59,63	46682	23,38

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je ideo stanovnika starijih od 65 godina 23,4 %. Taj ideo je najmanji u opštini Jagodina 21,5%, a najveći u opštini Rekovac čak 33,4%. **Indeks starenja** je takođe visok 163,8 za okrug što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva obzirom da je vrednost veća od 40 a koja se smatra granicom od koje počinje da se tretira starim stanovništvo.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2018. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2018. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2018. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2018. god.

R.Br.	OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2018. god.	Živorodeni		UMRLI						stopa smrtno- sti odojča- di	stopa prirodnog priroštaja	MRTVORO- ĐENI			
					umrla odojčad											
			broj	stopa nataliteta	broj	stopa mortaliteta	broj	%	broj	%	broj	%	broj	stopa		
1	DESPOTOVAC	20629	115	5,6	393	19,1	2	0,5	2	0,5	0	0,0	17,4	-13,5	0,0	
2	JAGODINA	69384	619	8,9	988	14,2	3	0,3	2	0,2	1	0,1	4,8	-5,3	5	8,1
3	PARAĆIN	50798	413	8,1	802	15,8	1	0,1	1	0,1	0	0,0	2,4	-7,7	1	2,4
4	REKOVAC	9270	34	3,7	234	25,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	-21,6		0,0
5	SVLJAJNAC	21414	146	6,8	408	19,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	-12,2	1	6,8
6	ČUPRIJA	28203	197	7,0	527	18,7	1	0,2	0	0,0	1	0,2	5,1	-11,7		0,0
POMORAVSKI OKRUG		199698	1524	7,6	3352	16,8	7	0,2	5	0,3	2	0,1	4,6	-9,2	7	4,6

Broj živorodenih u Pomoravskom okrugu je u stalnom padu, kako u absolutnim vrednostima tako i u stopama, u svim opštinama. Prema SZO faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12‰. U 2018. godini **stopa nataliteta** za okrug je **7,6** pri čemu je najniža u Rekovcu **3,7** a najviša u Jagodini **8,9**.

Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje

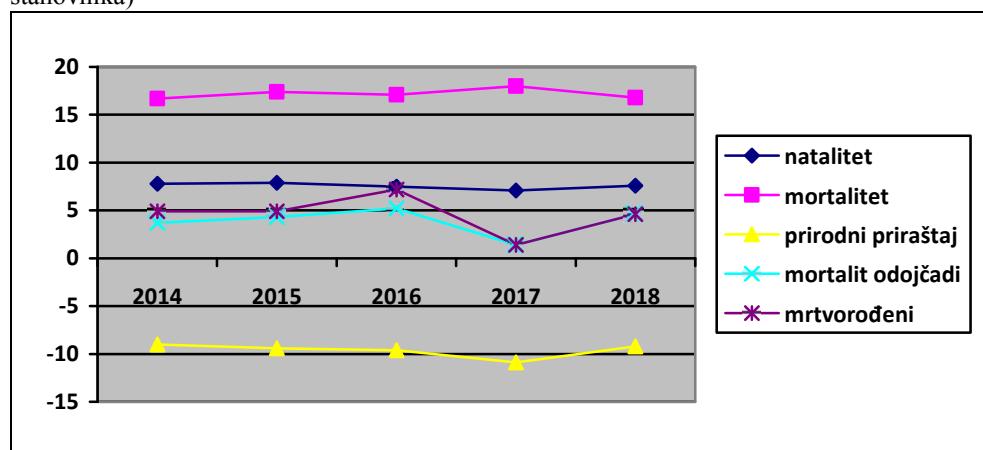
stanovništva. Prosečna stopa za okrug je **16,8**, a najvišu stopu ima opština Rekovac **25,2** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionalisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2018. godini je bilo 7 evidentirana slučaja sa stopom od **4,6**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je takođe niska **4,6** jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2018. godinu iznosi **-9,2** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2014-2018 (stope na 1000 stanovnika)

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod stope mortaliteta odojčadi koja beleži najviše varijaciju.

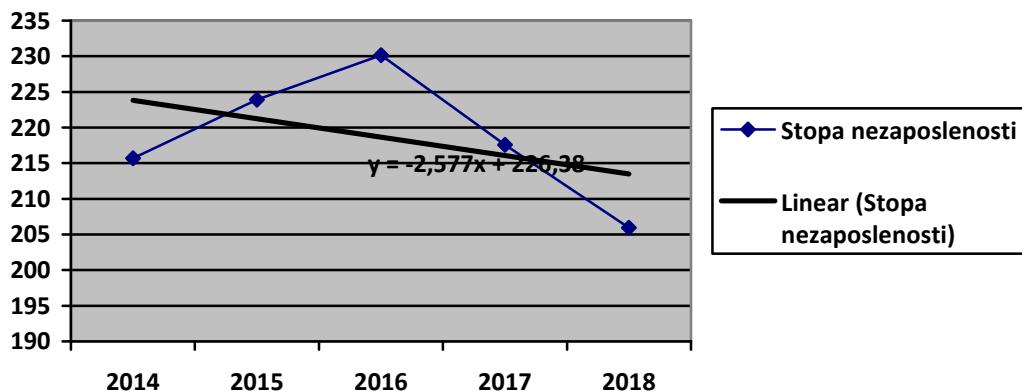
2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Pomoravskog okruga dobijeni su podaci o nezaposlenim licima u 2018. godini. Ukupno je bilo nezaposlenih **24.524** lica, što je za **7,2%** manje u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući polnu strukturu nezaposlenih, zapaža se nešto veći broj žena (52,8%) u odnosu na muškarce. **Stopa nezaposlenosti je 205,95. na 1000 stanovnika**. Po stepenu stručne spreme, najviše je nekvalifikovanih (34,4%), zatim sa četvrtim stepenom (29,1%), pa onda sa trećim stepenom (23,2%). Sa visokom stručnom spremom je bilo 1377 nezaposlenih lica što izraženo u procentima iznosi 5,6%. U odnosu na prethodnu godinu, beleži se neznatni pad nezaposlenih ove kategorije za 0,1% što predstavlja novih 140 nezaposlenih lica manje sa diplomom fakulteta. Posmatrajući starosnu strukturu nezaposlenih, evidentno je da ih je najviše od 55 do 59 godina (3322 lica), zatim od 40 do 44 godina (3201) i 45 do 49 (3071).

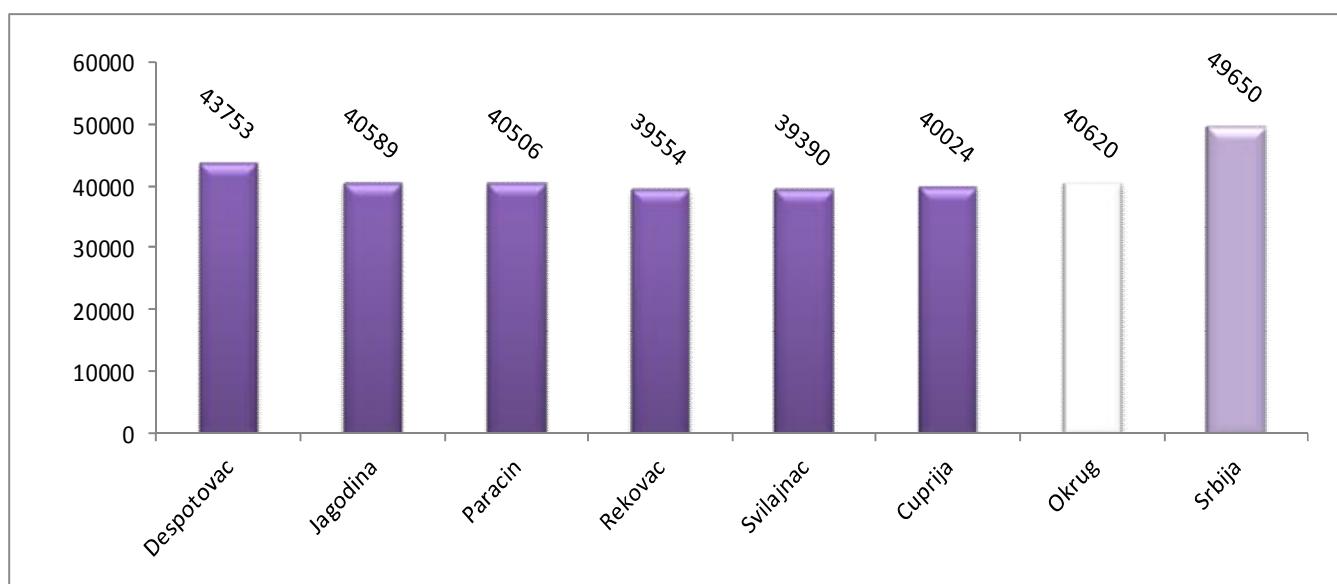
Tabela br.6 Broj i stopa nezaposlenih u Pomoravskom okrugu po opstinama ukupno i sa VSS u 2018.

red. br.	Opština	Br. radno aktivnog stanovništva 19-64 god.	Ukupan broj nezaposlenih	Stopa nezaposlenih	Broj nezaposlenih sa VSS	Stopa nezaposlenih sa VSS	% nezaposlenih sa VSS
1	Despotovac	12095	1839	152,04	90	9,01	4,89
2	Jagodina	41863	8763	209,33	565	13,50	6,45
3	Paraćin	30716	7351	239,32	380	12,37	5,17
4	Rekovac	5038	1490	295,75	35	6,95	2,35
5	Svilajnac	12386	1865	150,57	109	8,80	5,84
6	Ćuprija	16980	3216	189,40	198	11,66	6,16
Pomoravski okrug		119078	24524	205,95	1377	11,56	5,61

Grafikon br.3 Stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

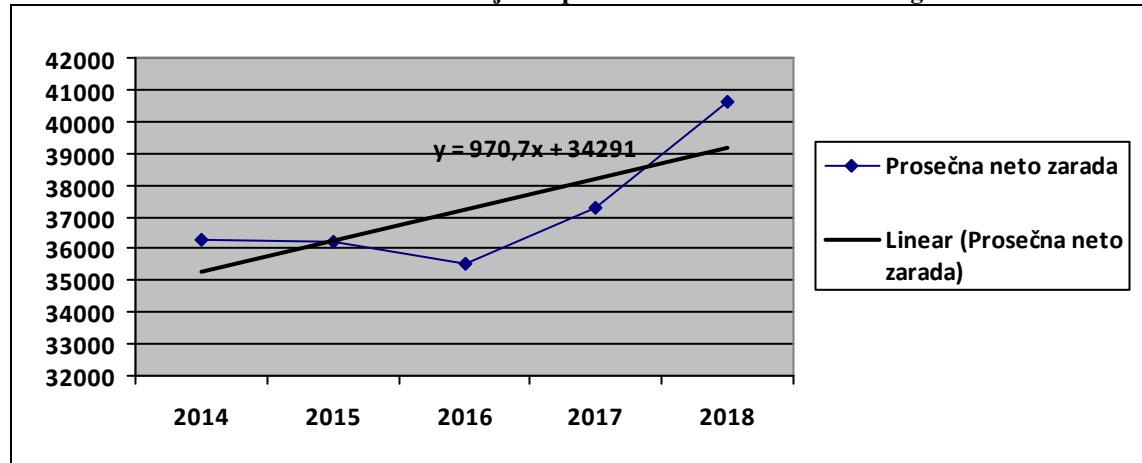

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2018. godini

Prosečna neto zarada u 2018. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je **40.620** dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **49.650.** din. Među opštinama najveći prosek ima opština Despotovac 43.753 dinara ,a najniži prosek ima opština Svilajnac sa 39.390. dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je povećanje zarada za 4,9 % na nivou Pomoravskog okruga, a na nivou Srbije 3,9%.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada i broj nezaposlenih u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada ima trend blagog rasta od 2014. do 2017. godine, dok je evidentno da je u 2018.godini zabeležen skok prosečne neto zarade .

3. MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU 2018. GODINI

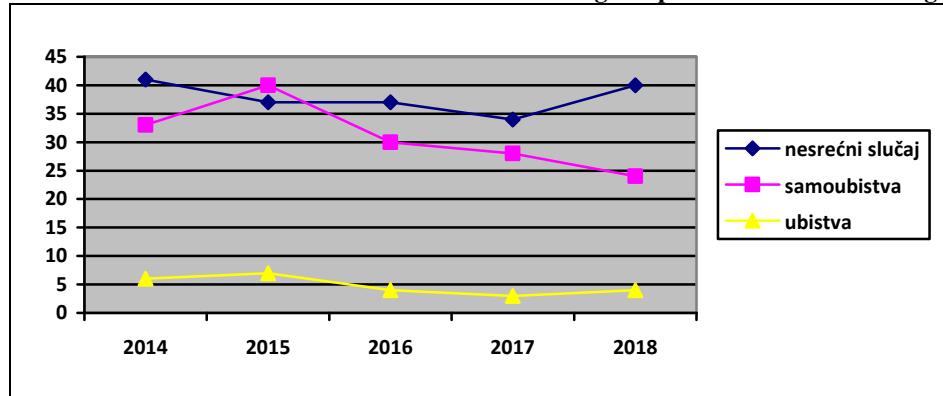
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2018. godini. Prema prispelim potvrdoma o smrti evidentirano je 3.352 umrle osobe na teritoriji okruga od čega je 3.148 prirodne smrti, 70 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 134 slučaja. Prosečna starost umrlih je 76,3 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2018. godini

Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
		Svega	nesreća	samoubistva	ubistva	ostalo		
Despotovac	377	10	7	3			6	76,4
Jagodina	914	18	9	7	1	1	56	76,2
Paracin	750	17	9	6	1	1	35	75,1
Rekovac	225	3	2	/	1		6	80
Svilajnac	377	11	9	2			20	77,1
Ćuprija	505	11	4	6	1		11	76,1
Pomoravski okrug	3148	70	40	24	4	2	134	76,3

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2014-2018. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža da broj nesrećnih slučajeva, samoubistava i ubistava ima trend opadanja.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2018. godinu

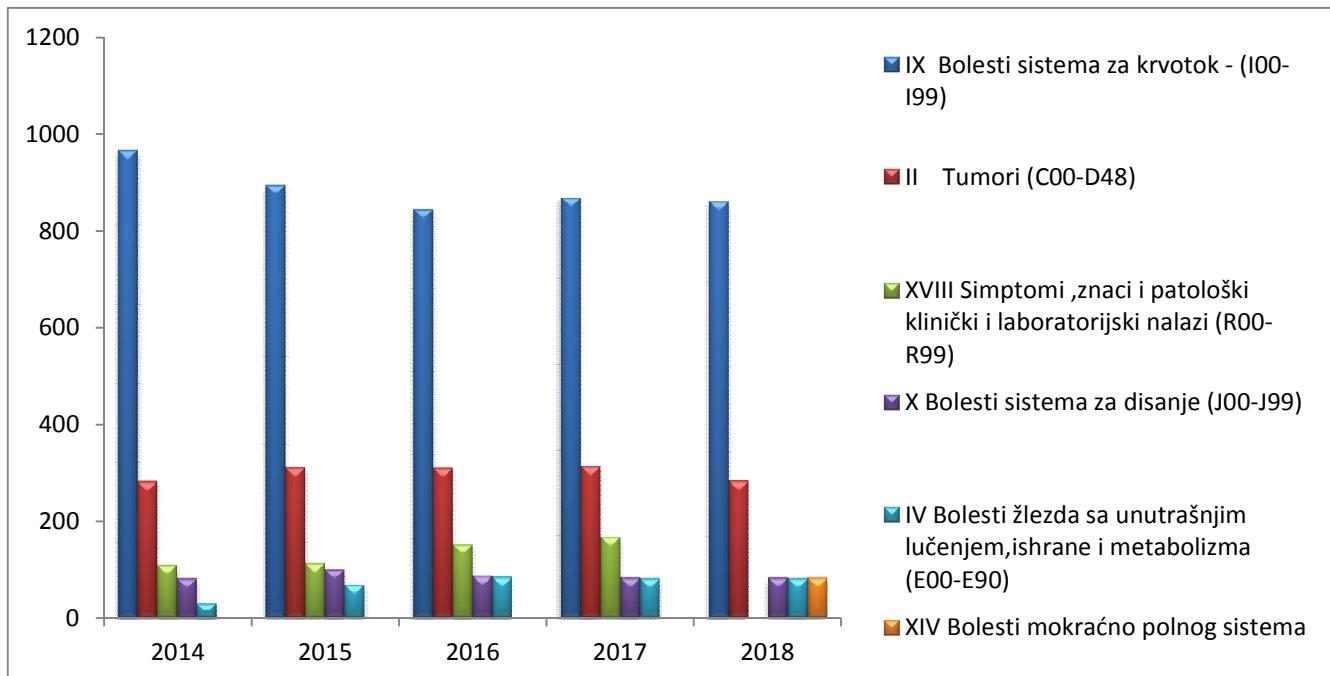
Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ČUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%										
A00-B99	3	0,76	4	0,40	16	2,00	2	0,85	7	1,72	3	0,57	35	1,04
C00-D48	57	14,50	173	17,51	140	17,46	31	13,25	76	18,63	88	16,70	565	16,86
D50-D89	2	0,51	4	0,40	4	0,50	1	0,43	1	0,25	1	0,19	13	0,39
E00-E90	20	5,09	57	5,77	65	8,10	10	4,27	43	10,54	21	3,98	216	6,44
F00-F99	4	1,02	23	2,33	12	1,50		0,00	2	0,49	8	1,52	49	1,46
G00-H95	7	1,78	40	4,05	38	4,74	4	1,71	10	2,45	13	2,47	112	3,34
I00-I99	226	57,51	479	48,48	372	46,38	140	59,83	193	47,30	310	58,82	1720	51,31
J00-J99	29	7,38	42	4,25	44	5,49	15	6,41	14	3,43	19	3,61	163	4,86
K00-K93	7	1,78	27	2,73	23	2,87	8	3,42	11	2,70	12	2,28	88	2,63
L00-L99	2	0,51	3	0,30	4	0,50		0,00	1	0,25	2	0,38	12	0,36
M00-M99		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		
N00-N99	18	4,58	58	5,87	31	3,87	14	5,98	18	4,41	27	5,12	166	4,95
O00-O99		0,00	1	0,10		0,00		0,00		0,00		0,00	1	0,03
P00-P96	1	0,25	1	0,10	1	0,12		0,00	1	0,25	1	0,19	5	0,15
Q00-Q99	1	0,25		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	1	0,03
R00-R99	6	1,53	58	5,87	35	4,36	6	2,56	20	4,90	11	2,09	136	4,06
S00-T98	10	2,54	18	1,82	17	2,12	3	1,28	11	2,70	11	2,09	70	2,09
UKUPNO	393	100,00	988	100,00	802	100,00	234	100,00	408	100,00	527	100,00	3352	100,00

Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 51,3% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 861,3, zatim tumori sa 16,9% i stopom od 282,9. Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma sa 6,44% i stopom 108,2 na 100.000 stanovnika, bolesti mokraćno polnog sistema 4,95% i stopom 83,1, slede bolesti sistema za disanje sa 4,9% i stopom 81,6 i simptomima, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99) su u strukturi sa 4,1% i stopom od 68,1.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2018. godini

Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	1720	51,30	861,3
II Tumori (C00-D48)	565	16,90	282,9
IV Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	216	6,44	108,2
XIV Bolesti mokraćno -polnog sistema	166	4,95	83,1
X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	163	4,90	81,6

Grafikon br. 7 -Pet vodećih uzroka smrti u Pomoravskom okrugu -kretanje specifične stope mortaliteta u petogodišnjem periodu (na 100.000 stanovnika).

Posmatrajući protekli petogodišnji period zapaža se da su 5 vodećih uzroka smrti uglavnom konstantni svake godine. Konstantno najveću stopu imaju kardiovaskularne bolesti i tumori, dok ostala 3 najčešća uzroka smrti menjaju redosled učestalosti, ali su uvek u prvih 5 uzroka smrti. Najkonstantniju stopu imaju KVB sa vrhom u 2014. Godini, a najmanjim iznosom u 2016. Najveća stopa umiranja od tumora bila je 2015- 2017. godini, a najmanja 2014. i 2018. godini. Smrtnost od bolesti sistema za disanje ima najveću stopu 2015. godine. Simptomi ,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi kao uzrok smrti, beleže najveće vrednosti bstopa u 2016-2017.god.Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem ,ishrane i metabolizma od 2016.godini beleži konstantne vrednosti I nalazi se na petom mestu vodećih uzroka smrti, a u 2018.godini na petom mestu se nalaze bolesti mokraćno polnog sistema .

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

3.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2018. godini 49.207 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 73 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 11,9%, bolesti kože I potkožnog tkiva sa 6,3% bolesti sistema za varenje 5,0% i bolesti uva I mastoidnog nastav 3,8%,

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	35919	73,0
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	5854	11,9
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	3105	6,3
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	2447	5,0
VIII	Bolesti uva I mastoidnog nastavka	H60-H95	1882	3,8
UKUPNO		A00-T98	49207	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2018. godini 67.330 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 44,9 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 9,3%, i povrede,trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 4,7%,bolesti sistema za varenje 4,6% i bolesti kože i potkožnog tkiva sa 4,1%

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	30222	44,9
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	6295	9,3
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	3159	4,7
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	3081	4,6
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	2790	4,1
UKUPNO		A00-T98	67330	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 245.602 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje

17,8%, bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 16,9%, bolesti mišićno-koštanog sistema 8,9%, bolesti mokračno-polnog sistema 8,8% i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem 6,3%.

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	43710	17,8
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	41517	16,9
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezvnog tkiva	M00-M99	21963	8,9
XIV	Bolesti mokračno polnog sistema	N00-N99	21562	8,8
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	15452	6,3
	UKUPNO	A00-T98	245602	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2018. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 30,6% slučajeva od ukupno registrovanih 32.157 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 11,8%, zatim bolesti koštano - mišićnog sistema 7,5% , bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma 7,0% i bolesti mokračno polnog sistema 5,9% .

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	9827	30,6
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	3804	11,8
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	2417	7,5
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	2254	7,0
XIV	Bolesti mokračno polnog sistema	N00-N99	1898	5,9
	UKUPNO	A00-T98	32157	100,0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

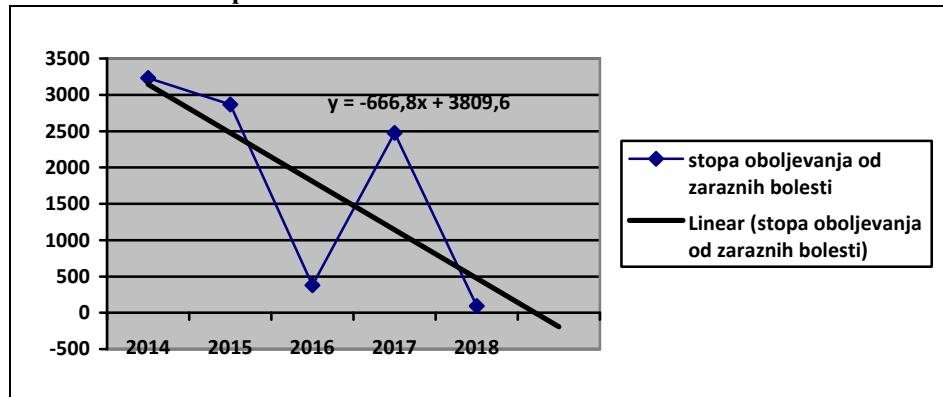
Prema registru za zarazne bolesti Zavoda za javno zdravlje u Čupriji u 2018. godini je na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano ukupno 190 obolela od bolesti koje podležu obaveznom prijavljivanju sa stopom incidence 95,1 na 100.000 stanovnika.U odnosu na prethodnu godinu prijavljeno je oko 2.710 slučajeva manje obolelih od zaraznih bolesti, odnosno stopa je manja za oko 1.297 na 100.000 stanovnika . Umrlih od zaraznih bolesti je bilo u 2 slučaja (stopa 1,0) što je za 5 manje od prethodne godine.Najveću stopu oboljevanja po opštinaima ima Paraćin, a najmanju u Svilajncu , u Rekovcu nema podataka o obolelima.

Tabela br. 14 Broj prijavljenih i umrlih slučajeva zaraznih i parazitarnih bolesti sa stopama incidencijena 100.000 stanovnika u 2018.god.

O P ŠT I N A	AKUTNE ZARAZNE BOLESTI			
	Broj obolelih	Stopa	Broj umrlih	Stopa
DESPOTOVAC	20	97	1	4,84
JAGODINA	47	67,7	0	0
PARAČIN	88	173,2	1	1,97
REKOVAC	0	0	0	0
SVILAJNAC	9	42	0	0
ĆUPRIJA	26	92,2	0	0
OKRUG	190	95,1	2	1,0

Broj prijavljenih i umrlih od zaraznih i parazitarnih bolesti u 2018.god je znatno manji od prethodnih godina zbog smanjenog broja zaraznih i parazitarnih bolesti koje podležu obaveznom prijavljivanju prema **Pravilniku o prijavljivanju zaraznih bolesti i posebnih zdravstvenih pitanja(Službeni glasnik 44/2017.).**

Grafikon br. 8 Stopa incidence zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika od 2014 do 2018.god.

Najveći broj prijava na teritoriji okruga su Morbili 92 sa učešćem od 48,4%, Hepatitis chon. C 16 slučaja ili 8,4% , Latio HCV 16 obolelih i učešćem od 8,4%, zatim Latio Hbs Ag 13 slučajeva ili 6,8%, Hepatitis chr. B 11 slučajeva i učešćem od 5,8% od ukunog broja obolelih kao i Salmonellosis 11 slučaja ili 5,8% i Tuberculosis obolelih 8 ili 4,2%

Tabela br. 15 Najučestalije zarazne bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. god.

Red. br.	Zarazna bolest	Broj obolelih	%	Broj umrlih	Stopa
1	B05 Morbilli	92	48,42	0	
2	B18.2 Hepat.chron. C	16	8,40	0	
2	Z22.9 Latio HCV	16	8,40	0	
3	Z22.5 Latio Hbs Ag	13	6,80	0	
4	B18.1 Hepatitis chr.B	11	5,80	0	
4	A02 Salmonellosis	11	5,80	0	
5	A15Tuberculosis	8	4,20	0	

U 2018.godini u ZZJZ Ćuprija pristigli su nedeljni izveštaji iz Domova zdravlja o broju registrovanih oboljenja sličnih gripu (OSG). Prijavljeno je ukupno 18.102 obolela što je ukupno za 10,7% vise nego u 2018.godini kad je prijavljeno 16.352.

U 2018.godini registrovane su tri epidemije.

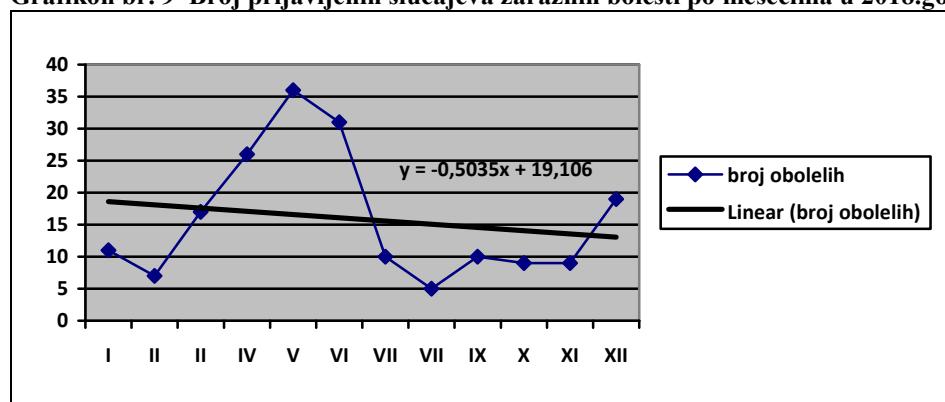
Prva epidemija je sa dijagnozom Morbili, prijavljenja od 21.03.2018.godine na teritoriji opštine Despotovac-porodična epidemija. Epidemija je trajala od 01.03-

17.07.2018.godine. Eksponirano je 12 lica ,obolelo 4,koliko je i bilo hospitalizovano. Umrlih nije bilo. Put širenja bio je kapljični.

Druga epidemija sa dijagnozom Morbili prijavljena 18.05.2018.god. I trajala je do 17.09.2018.god. epidemija je prijavljena na celoj teritoriji opštine Paraćin . eksponirano je 54.242 lica ,obolelo 88, hospitalizovano 82, umrlih nije bilo. Put prenošenja je bio kapljični.

Treća epidemija je sa dijagnozom Diarrhoea et gastroenteritis ,prijavljena je 16.10.2018.god. u Paraćinu I trajala je do 02.11.2018.god. eksponirano je bilo 54242 lica ,obolelo 12, a hospitalizovano 5. Put prenošenja neutvrđen.

Grafikon br. 9 Broj prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti po mesecima u 2018.god.

Što se tiče kretanja polno prenosivih bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini ukupno je registrovano 33 novih slučajeva među kojima je najviše zastupljena hronična infekcija virusom hepatitis C 16 obolelih.

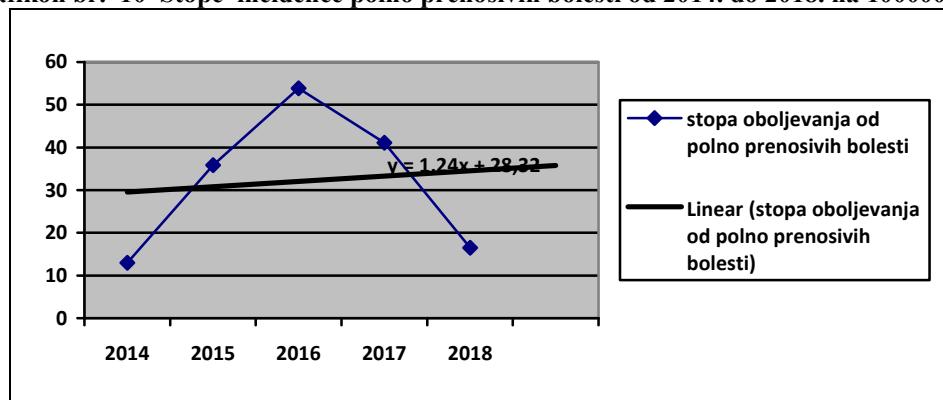
Tabela br.16 Kretanje polno prenosivih bolesti po uzrastnoj distribuciji na Pomoravskom okrugu u 2018. godini

Infekcija ili bolest	UZRAST									
	<15	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 +	Svega	Stopa *
Syphilis									0	
Gonorrhoea									0	
HIV infectio				1	1				2	1,0
Morbus HIV				1		1			2	1,0
Hepatitis virosa B acuta						1		1	2	1,0
Hepatitis viralis chronica B					1	4	3	3	11	5,51
Infectio sexualis chlamydialis									0	0
Hepatitis viralis acuta C									0	0
Hepatitis viralis chronica C			1		4	4	1	6	16	8,01
UKUPNO			1	2	6	10	4	10	33	16,52

*Stopa na 100000 stanovnika

Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis međutim u 2018.god nije prijavljen ni jedan slučaj infekcije hlamidijom zbog lošeg izveštavanja o infekciji od strane lekara . Tako je u 2013. godini bilo prijavljeno svega 3 slučaja, a u 2016. godini 85 ,a u 2017. god. 56 prijava hlamidijalne infekcije.

Grafikon br. 10 Stopa incidence polno prenosivih bolesti od 2014. do 2018. na 100000 stanovnika

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja, poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko dve trećine svih uzroka smrti tokom 2018. godine. Više od polovine svih smrtnih ishoda (51,8%) bila je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka peta umrla osoba (16,7%) bila je žrtva malignog tumora.

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pektoris. Podaci iz populacionog registra za AKS, u 2018. godini od ovog sindroma umrla je 261 osoba. Stopa smrtnosti od iznosila je 130,7 na 100.000 stanovnika.

Tabela br. 17 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

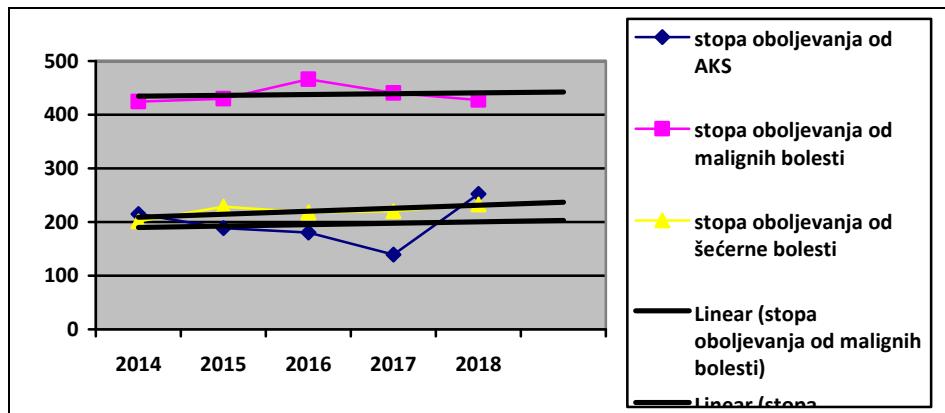
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI					
	Akutni koronarni sindrom		Maligne bolesti		Dijabetes melitus	
	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli
2014	448	67	886	661	455	60
2015	389	68	887	642	472	140
2016	368	125	953	626	445	169
2017	281	122	890	633	445	164
2018	504	261	853	556	465	209

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolovanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2006. do 2015. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 26.183 osoba, dok je približno 14.877 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2018. godini obolelo je 853 osoba od malignih tumora(Incidencija je iznosila je 427,1 na 100.000 stanovnika), a 556 osoba je umrlo .Stopa smrtnosti iznosila je 278,4 na 100.000 stanovnika .

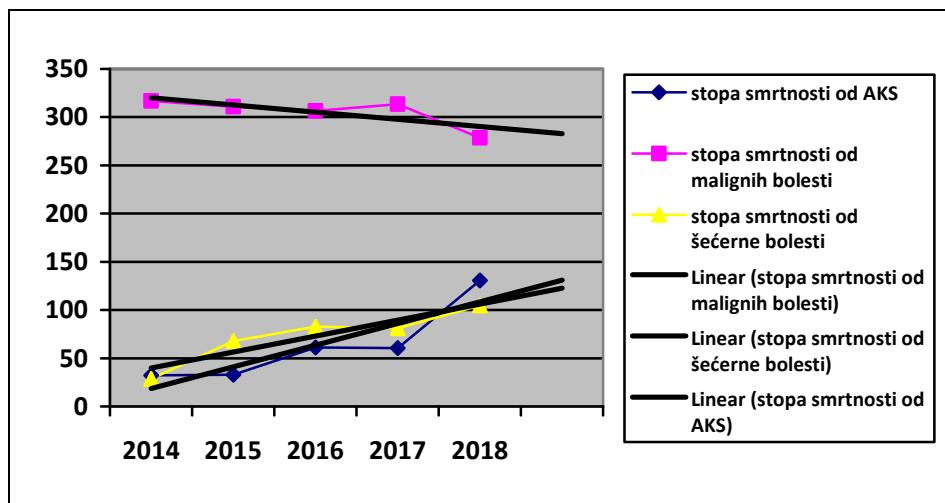
Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan dojci, plućima , debelom crevu i rektumu i grliću materice.

Grafikon br. 11 Stopa incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2013. do 2018. na 100.000 stanovnika

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije.Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend porasta broja obolelih i umrlih u poslednjih pet godina. U 2018. godini broj novoobolelih je 465 sa stopom incidence 232,8 na 100.000 stanovnika. Od posledica šećerne bolesti umrlo je 209 u 2018. godini osoba sa stopom smrtnosti 104,7 na 100.000 stanovnika tako da se stopa smrtnosti za zadnjih pet godina povećala tri ipo puta.

Grafikon br. 12 Stopa mortaliteta vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2014. do 2018. na 100000 Stanovnika

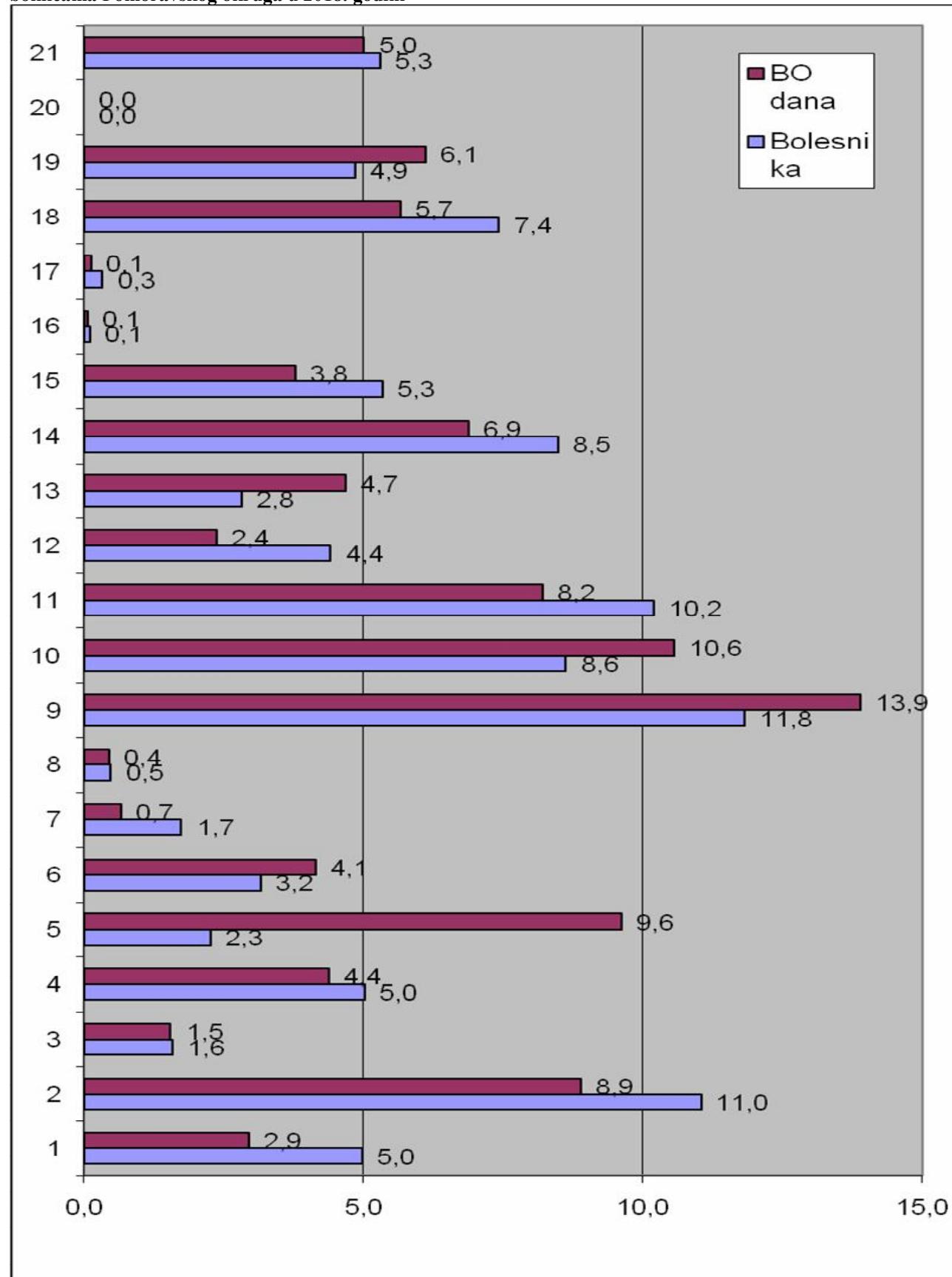
3.2.3. Bolnički morbiditet

Tabela br. 18 Struktura bolesnika i bolničkih dana (brojčana i procentualna) prema grupama bolesti u bolnicama Pomoravskog okruga u 2018. Godini

Grupa bolesti	ČUPRIJA		JAGODINA		PARAČIN		DESPOTOVAC		SVILAJNAC		OKRUG		
	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	
I broj	514	4249	129	987	798	1163	4	46	3	23	1448	6468	
A00-B99 %	3,7	3,8	1,8	1,7	11,2	2,8	0,9	1,3	1,2	0,8	5,0	2,9	
II * broj	914	7445	418	4458	284	3969	19	171	13	115	1648	16158	
C00-C97 %	6,5	6,6	5,8	7,6	4,0	9,6	4,1	4,8	5,2	4,2	5,7	7,4	
II ** broj	1009	1322	210	910	184	342	4		0		1407	2574	
D10-D36 %	7,2	1,2	2,9	1,6	2,6	0,8	0,9	0,0	0,0	0,0	4,8	1,2	
II *** broj	68	316	49	270	35	201	3	28	0		155	815	
D37-D48 %	0,5	0,3	0,7	0,5	0,5	0,6	0,8	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	
III broj	100	810	228	1544	111	853	10	81	10	115	459	3403	
D50-D89 %	0,7	0,7	3,2	2,6	1,6	2,1	2,2	2,3	4,0	4,2	1,6	1,5	
IV broj	765	5409	331	2700	300	1290	13	121	52	89	1461	9609	
E00-E90 %	5,5	4,8	4,6	4,6	4,2	3,1	2,8	3,4	21,0	3,3	5,0	4,4	
V broj	405	10064	180	8438	58	2097	8	23	7	503	658	21125	
F00-F99 %	2,9	8,9	2,5	14,4	0,8	5,0	1,7	0,6	2,8	18,5	2,3	9,6	
VI broj	560	6578	299	2030	37	193	15	200	7	109	918	9110	
G00-G99 %	4,0	5,8	4,1	3,5	0,5	0,5	3,2	5,6	2,8	4,0	3,2	4,1	
VII broj	501	1415	4	19	0		1	5	0		506	1439	
H00-H59 %	3,6	1,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	1,7	0,7	
VIII broj	52	361	61	401	24	60	0		3	148	140	970	
H60-H95 %	0,4	0,3	0,8	0,7	0,3	0,1	0,0	0,0	1,2	5,4	0,5	0,4	
IX broj	1456	14987	1075	8951	778	5768	73	823	56	10	3438	30539	
I00-I99 %	10,4	13,2	14,9	15,3	10,9	13,9	15,8	23,2	22,6	0,4	11,8	13,9	
X broj	901	9922	600	5524	864	6339	93	817	48	609	2506	23211	
J00-J99 %	6,4	8,8	8,3	9,4	12,1	15,3	20,1	23,1	19,4	22,3	8,6	10,6	
XI broj	975	5241	955	7239	953	4783	78	221	3	527	2964	18011	
K00-K93 %	7,0	4,6	13,2	12,4	13,4	11,5	16,8	6,2	1,2	19,3	10,2	8,2	
XII broj	813	2893	241	1083	211	1050	13	180	4	9	1282	5215	
L00-L99 %	5,8	2,6	3,3	1,8	3,0	2,5	2,8	5,1	1,6	0,3	4,4	2,4	
XIII broj	469	6843	210	2393	117	770	20	254	5	35	821	10295	
M00-M99 %	3,4	6,0	2,9	4,1	1,6	1,9	4,3	7,2	2,0	1,3	2,8	4,7	
XIV broj	1349	11259	420	1613	630	1880	36	312	30	37	2465	15101	
N00-N99 %	9,6	9,9	5,8	2,8	8,8	4,5	7,8	8,8	12,1	1,4	8,5	6,9	
XV broj	257	257	557	3213	737	4851	1	3	0		1552	8324	
O00-O99 %	1,8	0,2	7,7	5,5	10,3	11,7	0,2	0,1	0,0	0,0	5,3	3,8	
XVI broj	16	56	5	42	10	41	0		0		31	139	
P00-P96 %	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	
XVII broj	86	250	5	22	5	13	0		0		96	285	
Q00-Q99 %	0,6	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	
XVIII broj	1128	6697	448	3039	516	2246	61	117	5	329	2158	12428	
R00-R99 %	8,1	5,9	6,2	5,2	7,2	5,4	13,2	3,3	2,0	12,1	7,4	5,7	
XIX broj	829	8236	268	2022	301	3007	10	133	2	42	1410	13440	
S00-T98 %	5,9	7,3	3,7	3,5	4,2	7,2	2,2	3,8	0,8	1,5	4,9	6,1	
XX broj	0		0		0		0		0		0	0	
V01-Y98 %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
XXI broj	817	8649	537	1687	184	639	1	5	0	25	1539	11005	
Z00-Z99 %	5,8	7,6	7,4	2,9	2,6	1,5	0,2	0,1	0,0	0,9	5,3	5,0	
UKUPNO	broj	13984	113259	7230	58585	7137	41555	463	3540	248	2725	29062	219664
UKUPNO	%	100	100	100	100	100	100,00	100,00	100,00	100,00	100	100	

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat u ukupnom morbiditetu prema broju bolesnika pripada bolestima sistema krvotoka sa 11,8%, bolestima sistema za varenje 10,2 %, bolestima organa za disanje 8,6%, bolestima mokraćno-polnog sistema 8,5% i simptomima, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi 7,4%.

Grafikon br. 13 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2018. godini

Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su, karcinom prostate, zapaljenje bronhija i pluća,virusna infekcija creva, hronična opstruktivna bolest pluća i povišeni arterijski pritisak.

C61 Neoplasma malignum prostatae	543 slučaja ili 1,9%
J18 Pneumonia non specificata	533 slučaja ili 1,8%
A08 infectio intestinalis virallis non specificata	509 slučaja ili 1,7%
J44 Morbus pulmonis obstruktivus chronicus	481 slučaja ili 1,6%
I10 Hypertensio arterialis	455 slučaja ili 1,6%

Pet najčešćih dijagnoza bolničkog mortaliteta su: infarkt mozga,srčana insuficijencija,karcinom dušnika i pluća, zapaljenje bronhija i pluća hronična bubrežna insuficijencija.

I63 Infarctus cerebri	74 slučaja ili 0,3%
I50 Isufficientia cordis	49 slučaja ili 0,2%
C34 Neoplasma malignum bronchi et pulmonis	26 slučaja ili 0,1%
J18 Pneumonia non specificata	24 slučaja ili 0,1%
N18 Isufficientia renalis chronica	23 slučaja ili 0,1%

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od bolesti organa za disanje (J00-J99) 26,6% kao i od zaraznih i parazitarnih bolesti (A00-B99) 20,5%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarnih bolesti 16,7% i bolesti organa za varenje 12,2%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 26,5% i mokraćno polnih bolesti 11,7%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti srca i krvnih sudova 14% , bolesti organa za varenje 12,5%, i mokraćno polnih bolesti 11,7% dok je populacija preko 65 godina starosti u 21,4% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema , bolesti organa za varenje 11% i 8,9% od bolesti organa za disanje .

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2018. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

Група болести		БОЛЕСНИЦИ									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	533	20,45	439	16,66	178	3,15	128	1,99	162	1,60
	C00 - C97	1	0,04	4	0,15	102	1,80	508	7,88	380	3,74
	D10 - D36	3	0,12	74	2,81	511	9,04	465	7,21	344	3,39
II	D37 - D48	2	0,08	1	0,04	25	0,44	58	0,90	69	0,68
III	D50 - D89	17	0,65	13	0,49	43	0,76	87	1,35	293	2,89
IV	E00 - E90	244	9,36	214	8,12	103	1,82	338	5,24	519	5,11
V	F00 - F99	2	0,08	33	1,25	203	3,59	274	4,25	133	1,31
VI	G00 - G99	14	0,54	67	2,54	112	1,98	268	4,16	445	4,38
VII	H00 - H59		0,00	9	0,34	39	0,69	97	1,50	361	3,56
VIII	H60 - H95	75	2,88	22	0,83	9	0,16	18	0,28	17	0,17
IX	I00 - I99	16	0,61	121	4,59	183	3,24	901	13,97	2169	21,37
X	J00 - J99	693	26,59	312	11,84	220	3,89	409	6,34	901	8,88
XI	K00 - K93	247	9,48	322	12,22	447	7,91	807	12,52	1120	11,03
XII	L00 - L99	63	2,42	105	3,98	259	4,58	269	4,17	280	2,76
XIII	M00-M99	6	0,23	32	1,21	103	1,82	315	4,89	358	3,53
XIV	N00 - N99	91	3,49	149	5,65	661	11,69	757	11,74	781	7,69
XV	O00 - O99	1	0,04	37	1,40	1498	26,49	4	0,06	0	0,00
XVI	P00 - P96	37	1,42	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XVII	Q00-Q99	49	1,88	38	1,44	5	0,09	4	0,06	3	0,03
XVIII	R00 - R99	388	14,89	465	17,65	298	5,27	381	5,91	625	6,16
XIX	S00 - T98	88	3,38	116	4,40	235	4,16	316	4,90	637	6,28
XX	V01 - Y98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 - Z99	36	1,38	62	2,35	420	7,43	44	0,68	553	5,45
УКУПНО		2606	100	2635	100	5654	100	6448	100	10150	100

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica , kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemisku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 9 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 35 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost .Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno .

U 2018. godini uzeto je ukupno 2.203 uzorak **vode** iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 143 uzorka ili 6,49% bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 2.203 uzorka voda a 82 ili 3.72% je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, a hemijske, povećana mutnoća.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2018. godini

Redni broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED					FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED				
		GRAD	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	
				Broj	%			Broj	%		
1	ĆUPRIJA		269	21	7,81	ukupne kolif.AMB,s	269	25	9,29	mutnoća	
2	JAGODINA		699	9	1,29	AMB	699	5	0,72	mutnoća	
3	PARAĆIN		756	69	9,13	ukupne koliformne	756	25	3,31	mutnoća	
4	SVILAJNAC		290	6	2,07	AMB	290	22	7,59	mutnoća	
5	DESPOTOVAC		153	38	24,84	AMB,F.kol.	153	3	1,96	mutnoća	
6	REKOVAC		36	0	0,00		36	2	5,56	mutnoća	
UKUPNO :			2203	143	6,49		2203	82	3,72	mutnoća	

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 6 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2018. godine iz ovih vodovoda je uzeto 292 uzorka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 9,25% bilo hemijski a 14,04% bakteriološki neispravno.

Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne i fekalne bakterije, a hemijske povećana mutnoća,elektroprovodljivost , prisustvo amonijaka ,mangana i gvožđa.

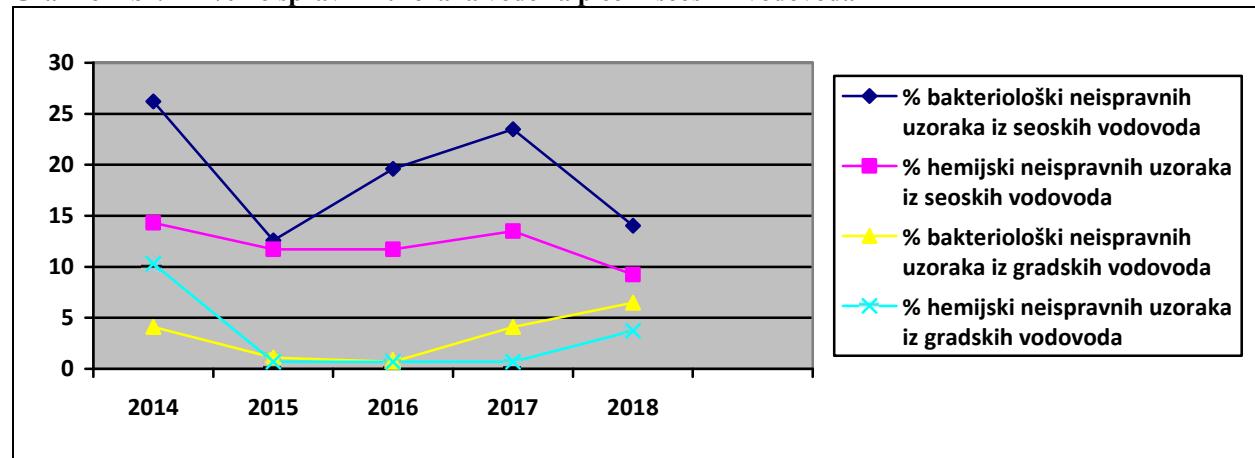
Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2018. godini

Redni broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED				Uzrok neispravnosti	
		Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzorak	Neispravnih				
			Broj	%			Broj	%			
1	MZ Senje	36	13	36,1	koli.colif.,strep	36	16	44,4	mutnoća		
2	MZ Mijatovac	24	1	4,2		24	0	0,0			
3	MZ Miliva	24	1	4,2		24	3	12,5			
4	JKP Morava Vojska	12	12	100,0		12	2	16,7	mutnoća, NH3,Mn,Fe,e		
5	JKP Morava Radoši	12	0	0,0		12	0	0,0			
6	CRH-Popovac	184	0	0,0	koli.colif.,strep	184	20	10,9			
UKUPNO :		292	27	9,25		292	41	14,04		---	

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće se kretala u rasponu od 100% do 0,72% pokazujući trend pada što ukazuje na porast fizičko-hemijski ispravnih uzoraka vode za piće .Slična situacija je i sa mikrobiološkom neispravnosću koja se kretala od 44,4% do 0,39% što pokazuje znatno poboljšanje kvaliteta vode za piće.

Kvalitet vode za piće iz gradskih vodovoda je znatno lošiji nego prethodnih godina što pokazuje veći procenat neispravnih uzoraka u 2018.god, mada se i u posmatranom periodu zapaža pogoršanje kvaliteta i ovih voda odnosno povćanje trenda neispravnih uzoraka kako gradskih tako i seoskih .

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz seoskih vodovoda

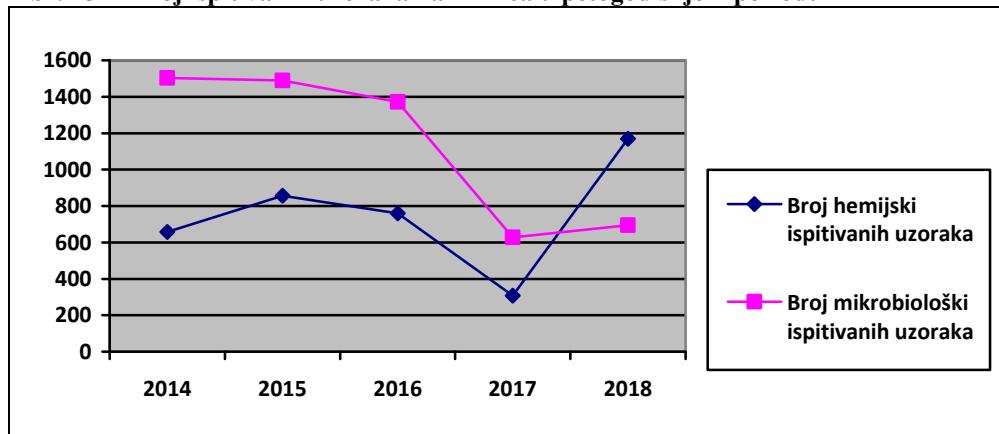
U Zavodu za javno zdravlje u Ćupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 41/2009), tokom 2018. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica.Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 1169 uzorka, a na fizičko- hemijsku 694.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2018. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	19	8
2.	Meso i proizvodi od mesa	119	0
3.	Jaja	3	0
4.	Žitarice i brašno	4	8
5.	Hleb,testenine	34	209
6.	Kolači i bombone	56	180
7.	Šećer , čokolada	3	16
8.	Voće	0	15
9.	Povrće	6	14
10.	Aditivi i začini	10	1
11.	Kafa	6	6
12.	Sladoled	32	0
13.	Bezalkoholna pića	10	12
14.	Predmeti opšte upotrebe	40	54
15.	Gotova jela	0	9
16.	Pesticidi	0	146
17.	Med	0	2
18.	Ostalo	800	0
19.	Ukupno	1169	694

Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost ispitano je 7.102 uzorka od kojih je 58 bilo neispravno ili 0,8%. Na fizičko-hemijsku ispravnost ispitano je 4.282 uzorka od kojih je 44 bilo neispravno ili 1,03%.

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspekcijskih organa. Broj uzetih uzoraka je nedovoljan za adekvatno praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2014.	52	11	21,2	12	23,1
2015.	99	10	10,1	36	36,4
2016	73	7	9,6	26	35,6
2017	69	24	34,8	24	34,8
2018	58	2	3,4	28	48,3

Najčešći uzroci biološke neispravnosti su AMB, streptokoke fekalnog porekla, ukupne koliformne bakterije, a hemijske mutnoća, elektroprovodljivost, NH3, nitriti, utrošak KMnO4, hloridi.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring **kvaliteta vazduha** u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS“, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS“, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, vrši merenja koncentracija zagadjujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6..

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikl (Ni), Arsen (As)) – u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, ul. M. Novakovića br.78.

Statistički obrađeni rezultati merenja prikazani su tabelarno i grafički.

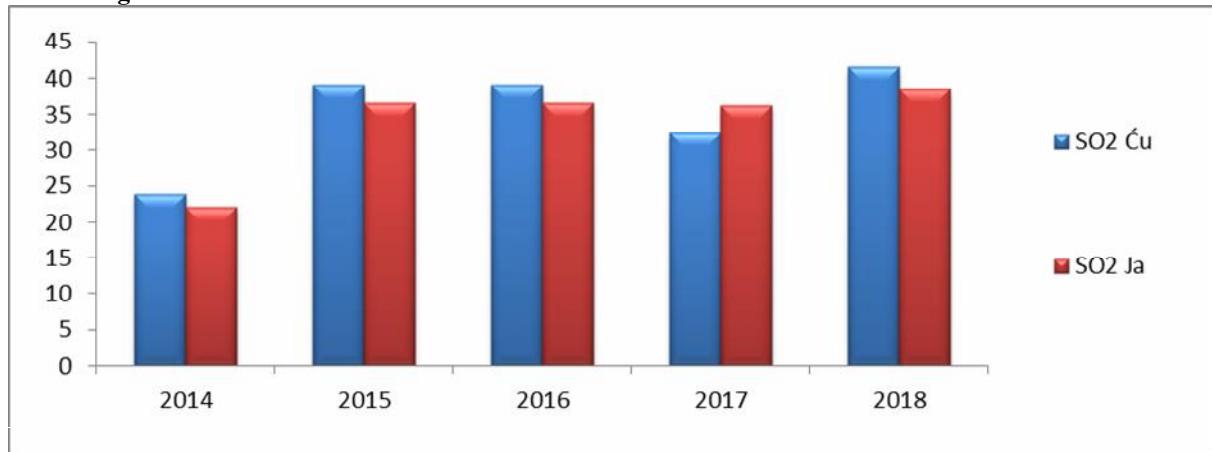
Tabela br. 24 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čadi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2014- 2018.g.

		2014			2015			2016			2017			2018		
Naselje	Parametri	SO ₂	NO ₂	ČAD	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAD	NO ₂	ČAD	SO ₂	NO ₂	ČAD	SO ₂	SO ₂	NO ₂
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	328	328	328	328	340	328	359	359	359	328	328	328	354	354	354
	Srednja GV (µg /m ³)	23,89	23,89	9,59	10,97	8,27	10,97	30,47	10,35	7,45	23,89	23,89	9,59	41.48	4.56	7.52
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	296	296	326	322	365	322	347	347	347	296	296	326	359	359	359
	Srednja GV (µg /m ³)	22,10	22,10	6,18	5,00	9,0	5,00	25,07	18,71	7,45	22,10	22,10	6,18	38,47	4,8	7,0
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	2	2	0	0	0	0	1	0	0	2	2	0	4	0	0

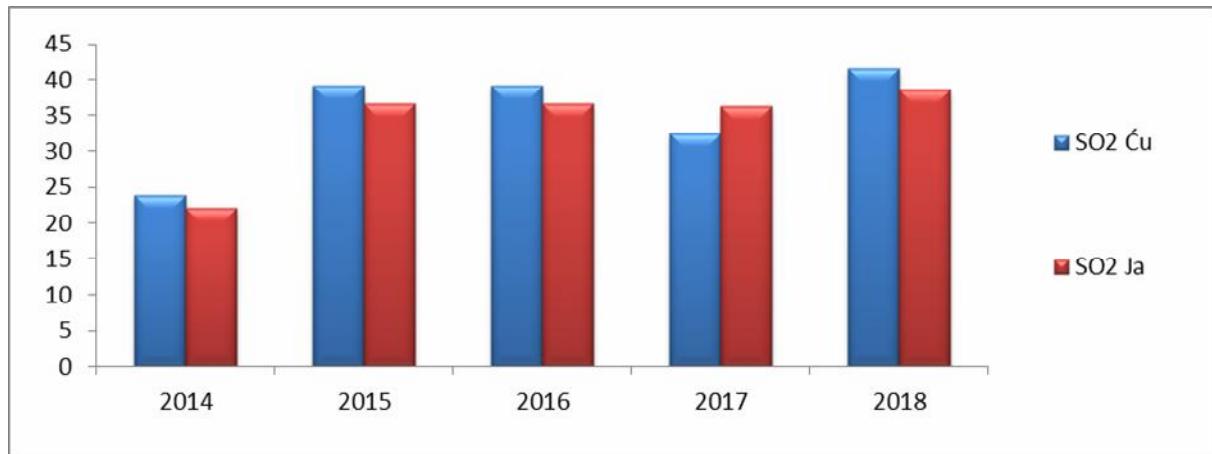
Tabela br. 25 Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih cestica na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2014- 2018.g.

Naselje	Parametri	2014		2015		2016		2017		2018	
		Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	10	52	12	49	12	49	12	49	12	53
	Srednja vrednost (µg /m ³)	121.70	54.01	173,67	35,94	173,67	35,94	234,41	48,08	167.58	49.91
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	35	1	8	1	8	1	13	0	25
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	12	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (µg /m ³)	116.67	-	217,75	-	217,75	-	249,71	-	151.75	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	0	-	1	-	1	-	1	-	0	-

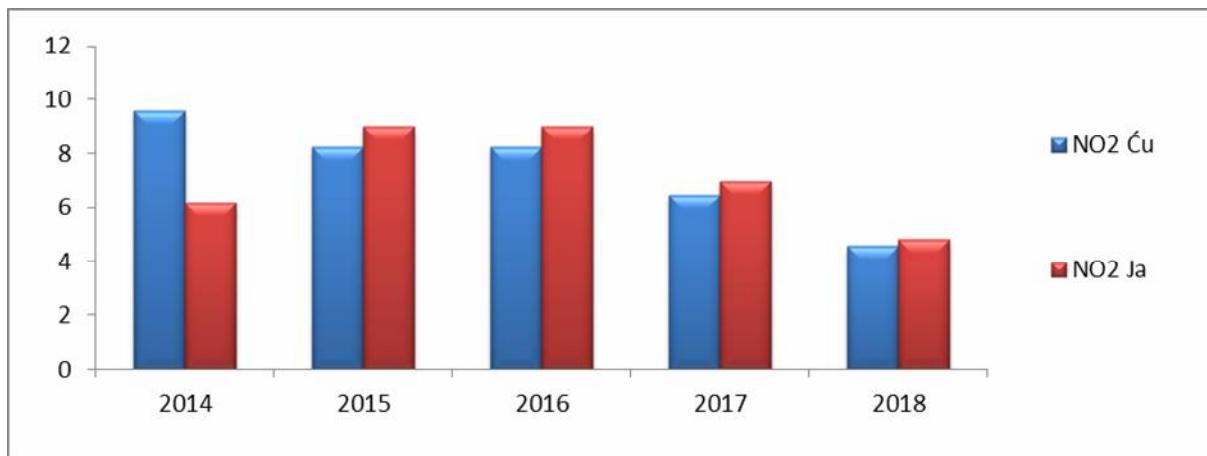
Grafikon br.16 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čadi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2014- 2018.g.

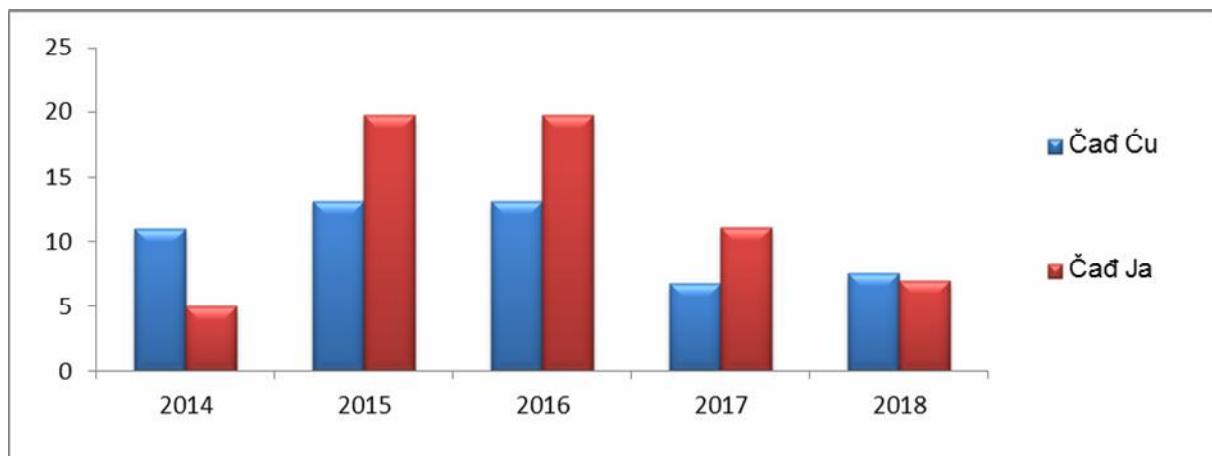
Grafikon 17. Srednje godišnje koncentracije SO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2014-2018.g.

Grafikon 18. Srednje godišnje koncentracije NO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2014-2018.g.

Grafikon 19. Srednje godišnje koncentracije čađi na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2014-2018.g.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNJIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2018. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Ćuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv dečije paralize na teritoriji Pomoravskog okruga za 2018. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija OPV			Revakcinacija OPV								
					u 2. godini			u 7. godini			u 14. godini		
		Br. plan.	Br. vakc.	%	Br. plan.	Br. revakc.	%	Br. plan.	Br. revakc.	%	Br. plan.	Br. revakc.	%
1	Despotovac	126	126	100	145	141	97,2	145	143	98,6	164	160	97,6
2	Jagodina	600	543	90,5	600	483	80,5	700	591	84,4	670	640	95,5
3	Paraćin	400	367	91,8	400	379	94,8	460	453	98,5	460	457	99,3
4	Rekovac	32	32	100,0	32	28	87,5	44	35	79,5	62	59	95,2
5	Svilajnac	130	130	100,0	130	124	95,4	120	120	100,0	200	200	100,0
6	Ćuprija	195	195	100,0	180	180	100,0	200	189	94,5	270	261	96,7
Ukupno okrug		1483	1393	93,9	1487	1335	89,8	1669	1531	91,7	1826	1777	97,3

Vakcinacija protiv dečije paralize realizovana je sa obuhvatom od 93,9% (predhodne godine 97,7%), revakcinacija u 2. godini sa 89,8%, u 7. sa 91,7% i u 14.godini sa 97,3%.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2018. god.

Redni broj	Zdravstvena ustanova	Broj živorodenih	Broj vakcinisanih	%
1.	OB Jagodina	706	706	100
2.	OB Paraćin	537	504	93,85
3.	OB Ćuprija	235	217	92,34
Ukupno	Pomoravski region	1478	1427	96,55

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 27, obuhvat živorođene dece vakcinacijom je 96,6% u 2018. godini.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2018. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR u 2. godini			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	145	141	97,24	145	143	98,62
2.	Jagodina	600	332	55,33	700	595	85,00
3.	Paraćin	400	342	85,50	460	431	93,70
4.	Rekovac	32	32	100,00	44	35	79,55
5	Svilajnac	130	128	98,46	120	120	100,00
6.	Ćuprija	180	169	93,88	200	186	93,00
Ukupno okrug		1487	1144	76,93	1669	1510	90,47

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 76,9% što je manje nego prethodne godine zbog otežanog snabdevanja vakcinom (prethodne godine 88,1%), revakcinacija u 7. godini sa 90,5%.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji kombinovanom petovaletnom vakcinom na području Pomoravskog okruga za 2018. god.

Redni broj.	Општина	Vakcinacija DTaP-IPV-HiB			DTaP-IPV-HiB rev. 2. g.		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	126	126	100,00	145	141	97,24
2.	Jagodina	600	543	90,50	600	483	80,50
3.	Paraćin	400	367	91,75	400	379	94,75
4.	Rekovac	32	32	100,00	32	28	87,50
5	Svilajnac	130	130	100,00	130	124	95,38
6.	Ćuprija	195	195	100,00	180	180	100,00
Ukupno okrug		1483	1393	93,93	1487	1335	89,78

Obuhvat vakcinacijom petovalentne vakcine DTaP-IPV-HiB realizovana je sa obuhvatom od 93,9% .

Tabela br. 30 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv difterije, tetanusa, pertussisa na teritoriji Pomoravskog okruga za 2018. godinu.

Redni br	Opština	Vakcinacija DTP			Revakcinacija DTP u 2. godini			Revakcinacija DT u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	126	126	100,0	145	141	97,2	145	143	98,6	164	160	97,6
2	Jagodina	600	543	90,5	600	483	80,5	700	596	85,1	670	640	95,5
3	Paraćin	400	367	91,8	400	379	94,8	460	453	98,5	460	457	99,3
4	Rekovac	32	32	100,0	32	28	87,5	44	35	79,5	62	59	95,2
5	Svilajnac	130	130	100,0	130	124	95,4	120	120	100,0	200	200	100,0
6	Ćuprija	195	195	100,0	180	180	100,0	200	194	97,0	270	256	94,8
Ukupno okrug		1483	1393	93,9	1487	1335	89,8	1669	1541	92,3	1826	1772	97,0

Obavezna vakcinacija protiv difterije, tetanusa i pertussisa realizovana je sa obuhvatom dece od 93,9% (prethodne godine 97,7%) , dok su revakcinacije realizovane u nešto većem obuhvatu osim u 14.godini.Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 76% (prethodne godine 95,7%) kod dece u prvoj godini života, dok je u propšteenoj godini godini realizovana 100% u Paraćinu .

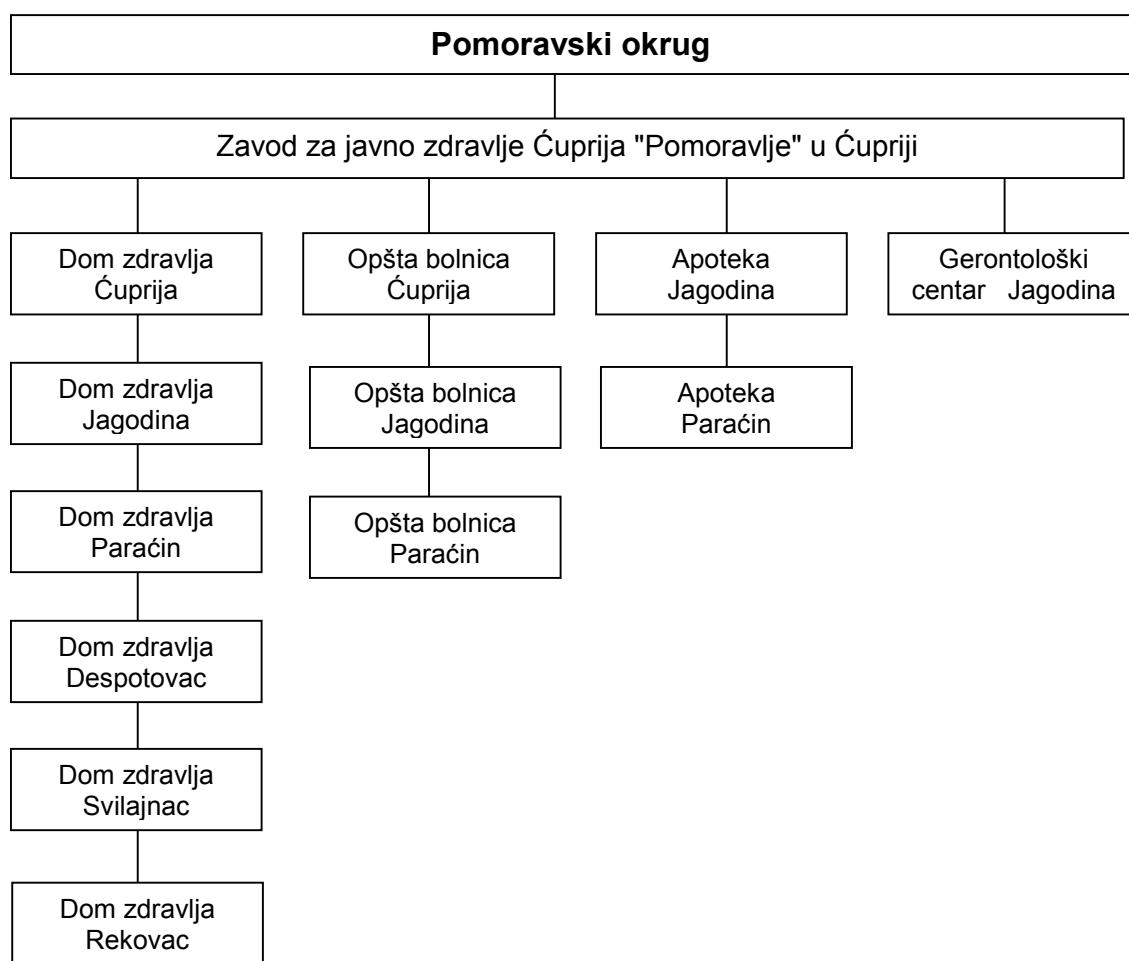
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom	Hep. B vakcinacija /propuštena godina sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom
		Br. plan.	Br. vakc	%			Br. plan.	Br. Vakc.	%		
1	Despotovac	126	126	100	0	0	0	0	0	0	0
2	Jagodina	600	495	82,5	317	17	0	0	0,0	3	20
3	Paraćin	400	190	47,5	173	3	12	12	100,0	0	0
4	Rekovac	32	32	100,0	16	0	0	0	#DIV/0!	0	1
5	Svilajnac	130	90	69,2	40	3	0	0	0,0	40	20
6	Ćuprija	195	194	99,5	0	1	0	0	0,0	0	0
Ukupno okrug		1483	1127	76,0	546	24	12	12	100,0	43	41

6. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini je postojalo 12 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 2 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Ćupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova, u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.039 od čega je 2.389 zdravstvenih radnika i saradnika ili 78,6%, a 650 nemedicinskih radnika ili 21,4%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 697 ili 22,9%, sa višom 335 ili 11% i sa srednjom 1347 ili 43,3%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,4 sa višom i srednjom.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 579 od čega 457 specijalista ili 79%.

U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja.U odnosu na 2014. godinu u 2018. godini broj zaposlenih je manji za 305 odnosno 9,1%. Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom manji je za 8% , sa višom je za 4,8% veći broj zaposlenih dok je sa srednjom manji za 9,4%.

Grafikon br.20 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2014. do 2018. Godine.

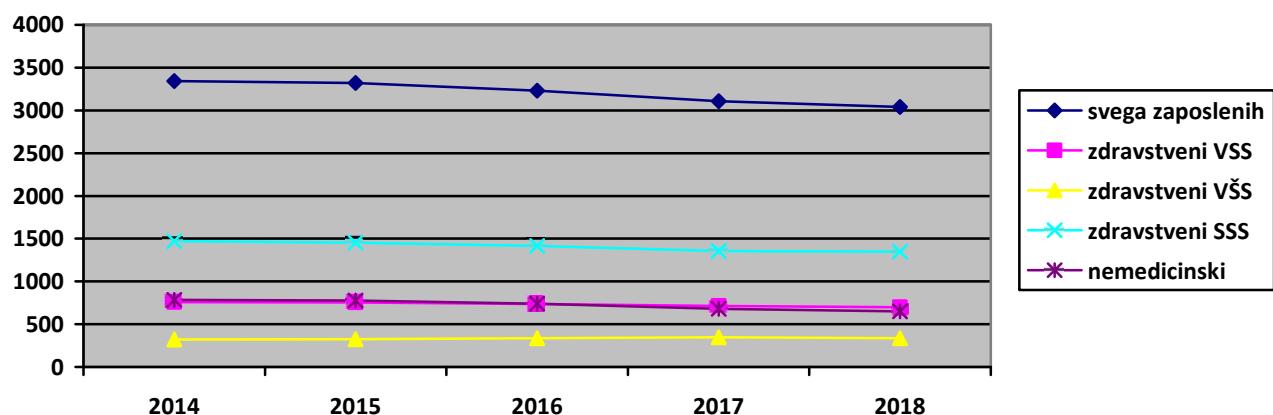

Tabela br. 32 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2018. Godini

Redni broj	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																		NEMEDICINSKI RADNICI	
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS			SSS			SVEGA	od toga			NIŽA STRUČNA SPREMA
				Svega	opstem medicine	specijalizacij i	lekari	specijalisti	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA	Med.sestre-tehničari	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	babice	ostali	od toga	od toga		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
UKUPNO		3039	2389	697	579	64	58	457	46	32	40	335	261	74	1347	1240	38	69	10	650	275	375
1	OB Jagodina	593	480	121	109	4	20	85	0	5	7	77	62	15	280	262	7	11	2	113	28	85
2	OB Paraćin	338	278	74	71	0	3	68	0	1	2	46	33	13	158	151	6	1	0	60	12	48
3	OB Ćuprija	824	658	159	148	9	14	125	2	3	6	113	92	21	380	357	17	6	6	166	42	124
4	DZ Despotovac	163	127	42	34	7	0	27	5	0	3	9	8	1	76	66	0	10	0	36	11	25
5	DZ Jagodina	304	243	100	73	27	8	38	18	2	7	33	26	7	110	94	7	9	0	61	23	38
6	DZ Paraćin	182	152	58	49	6	5	38	8	0	1	13	12	1	81	81	0	0	0	30	12	18
7	DZ Rekovac	76	59	16	15	6	1	8	1	0	0	7	7	0	36	33	0	3	0	17	6	11
8	DZ Svilajnac	171	158	37	31	0	3	28	6	0	0	14	9	5	107	102	1	4	0	13	13	0
9	DZ Ćuprija	147	116	45	34	2	2	30	6	0	5	13	11	2	56	50	0	6	2	31	16	15
10	ZZJZ “Pomoravlje”	74	60	23	13	1	2	10	0	1	9	7	0	7	30	30	0	0	0	14	9	5
11	Apotekarska ustanova Jagodina	39	27	15	0	0	0	0	0	15		0	0	0	12	0	0	12	0	12	6	6
	Apotekarska ustanova Paraćin	15	12	5	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	7	0	0	7	0	3	3	0
12	Gerontološki centar	113	19	2	2	2	0	0	0	0	0	3	1	2	14	14	0	0	0	94	94	0

6.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 33 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2018. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																		Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																		NEMEDICINSKI RADNICI																					
			VISOKA STRUČNA SPREMA									VŠS									SSS						NIŽA STRUČNA SPREMA						NEMEDICINSKI RADNICI																											
			SVEGA - zdravstveni		Svega visoka sprema		Svega lekara		lekari			stomatolozi		farmaceuti		sanitarni inženjeri		hemičari		ostalo		Svega		Med.sestre-tehničari		zubarji		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		babice		Svega		med.sestre-tehničari		med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece		zubarji		babice		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		Svega		med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece		babice		ostali		UKUPNO
0	1	1	1	1	2	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37																		
UKUPNO		1043	855	298	236	48	19	169	44	2	0	1	15	89	58	0	1	0	4	10	16	466	332	25	0	8	21	47	1	32	2	0	0	2	188	23	9	44	5	107																				
1	DZ Despotovac	163	127	42	34	7	0	27	5	0		1	2	9	6		0	0	1	1	1	76	55	0		0	2	8	1	10	0		0	36	3	1	7		25																					
2	DZ Jagodina	304	243	100	73	27	8	38	18	2		0	7	33	25		0	0	0	1	7	110	74	2		7	9	9	0	9	0		0	61	8	2	12	1	38																					
3	DZ Paraćin	182	152	58	49	6	5	38	8	0		0	1	13	12		0	0	0	0	1	81	58	15		0	2	6	0	0	0		0	30	3	2	7		18																					
4	DZ Rekovac	76	59	16	15	6	1	8	1	0		0	0	7	5		0	0	2	0	0	36	29	1		0	0	3	0	0	0		0	17	2	1	3		11																					
5	DZ Svilajnac	171	158	37	31	0	3	28	6	0		0	0	14	5		0	0	1	3	5	107	78	7		1	7	10	0	4	0		0	13	3		6	4																						
6	DZ Čuprija	147	116	45	34	2	2	30	6	0		5	13	5		1	0	0	5	2	56	38	0	0	0	1	11	0	6	2	0	0	2	31	4	3	9		15																					

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 34 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2018. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	SVEGA - zdravstveni	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																				NEMEDICINSKI RADNICI																		
			VISOKA STRUČNA SPREMA										VŠS					SSS					NIŽA STRUČNA SPREMA																		
			Svega visoka sprema		lekari								ostalo			SVEGA		zubari			babice		ostali		Svega		zubari		babice		ostali		SVEGA		visoka		viša		srednja		niža
			1	3	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
UKUPNO	1755	1416	354	328	13	37	278	2	9	0	2	13	236	133	0	0	3	43	8	49	818	640	4	0	30	0	125	1	18	8	0	0	8	339	18	10	52	2	257		
OB Jagodina	593	480	121	109	4	20	85	0	5	1	6	77	40	0	2	16	4	15	280	212	0	7	0	50	0	11	2	0	2	113	9	2	17	0	85						
OB Paraćin	338	278	74	71	0	3	68	0	1	0	2	46	22	0	1	8	2	13	158	117	0	6	0	34	0	1	0	0	60	3	2	7	0	48							
OB Ćuprija	824	658	159	148	9	14	125	2	3	1	5	113	71	0	0	19	2	21	380	311	4	17	0	41	1	6	6	0	6	166	6	6	28	2	124						

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.755 zaposlena od kojih su 1.416 zdravstveni radnici ili 80,7%, lekara je 328 od čega 278 specijalista ili 84,8%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1054, a to je 3,2 po lekaru.

7. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Ćupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovacu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2018. godini bio je 1.043 od čega je 236 lekara (169 specijalista ili 71,6%), 58 tehničara sa višom i 332 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 188 ili 18% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2018. godinu je 199.698 osiguranika što je 846 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 1,4.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

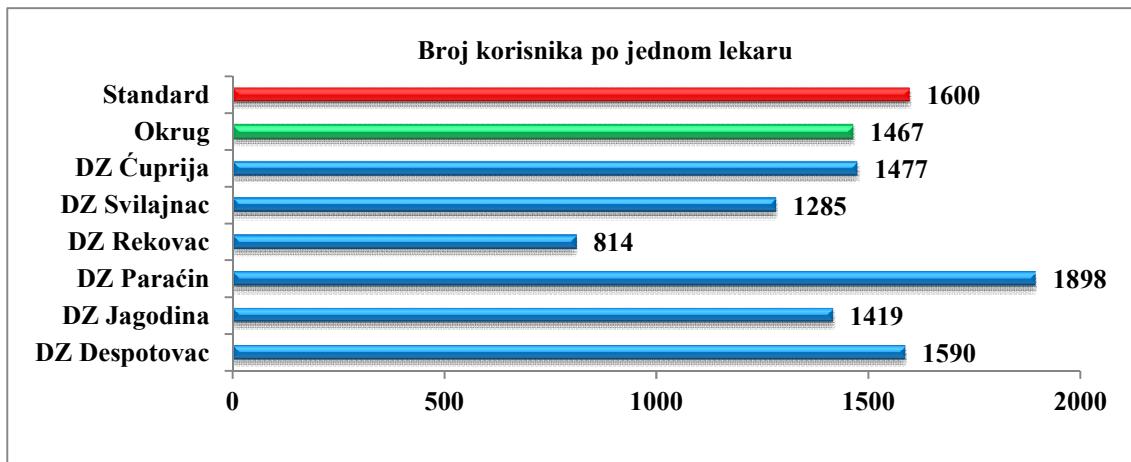
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2018. god ukupno 113 lekara, od čega 67 ili 59,3% specijalista opšte medicine i 176 tehničara što je 1,6 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (» Sl. Glasnik« br.16/18), dom zdravlja u Paraćinu ima manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Rekovcu, Svilajncu i Jagodini imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja osim u Paraćinu. Služba opšte medicine doma zdravlja u Paraćinu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 1874, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 806, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama opšte medicine na teritoriji celog okruga je 1.467 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari						Broj tehničara po jednom lekaru Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom						
					Br.	%										
DZ Despotovac	11	11	5	0	6	54,5	16	23	2	21	2,1	17485	1590			
DZ Jagodina	39	40	21	3	16	40,0	50	51	4	47	1,3	56763	1419			
DZ Paraćin	27	22	6	0	16	72,7	39	34	1	28	1,5	41759	1898			
DZ Rekovac	7	10	5	1	4	40,0	9	15	0	15	1,5	8136	814			
DZ Svilajnac	10	14	4	0	10	71,4	14	29	0	29	2,1	17984	1285			
DZ Ćuprija	16	16	0	1	15	93,8	23	24	2	22	1,5	23633	1477			
OKRUG	110	113	41	5	67	59,3	151	176	9	162	1,6	165760	1467			

Grafikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

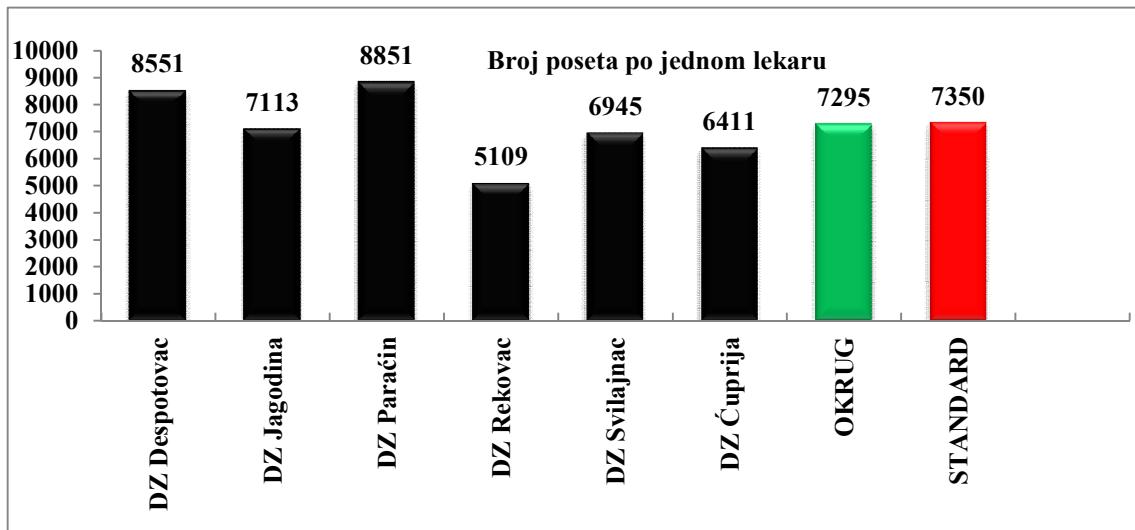

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2018. godini je bio 817.068 što je 7.295 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 4,9 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 8.851 je u Domu zdravlja Paraćin, a najmanje u DZ Rekovac 5109 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Rekovac 6,3 i DZ Svilajnac 5,9 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici doma zdravlja Ćuprija 4,4 poseta po korisniku u 2018. godini (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 11.219 što je svega 1,4% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2016. je bilo 0,2%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete										jednom korisniku godina i više)	
	U ordinaciji kod lekara			Kućne			Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara	Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru		
	Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika	Radi preventivnih pregleda						
DZ Despotovac	88754	29248	43047	4859	4925	449	94062	11	8551	5,4	17485	
DZ Jagodina	271017	108235	145220	2765	22575	3625	277407	39	7113	5,0	56763	
DZ Paraćin	189882	57072	73204	1182	1754	3647	194711	22	8851	5,0	41759	
DZ Rekovac	50246	16364	16826	382	6765	458	51086	10	5109	6,3	8136	
DZ Svilajnac	92542	45131	94510	1826	15055	2865	97233	14	6945	5,9	17984	
DZ Ćuprija	99472	27637	20338	2922	3321	175	102569	16	6411	4,4	23633	
OKRUG	791913	283687	393145	13936	54395	11219	817068	112	7295	4,9	165760	

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2018. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

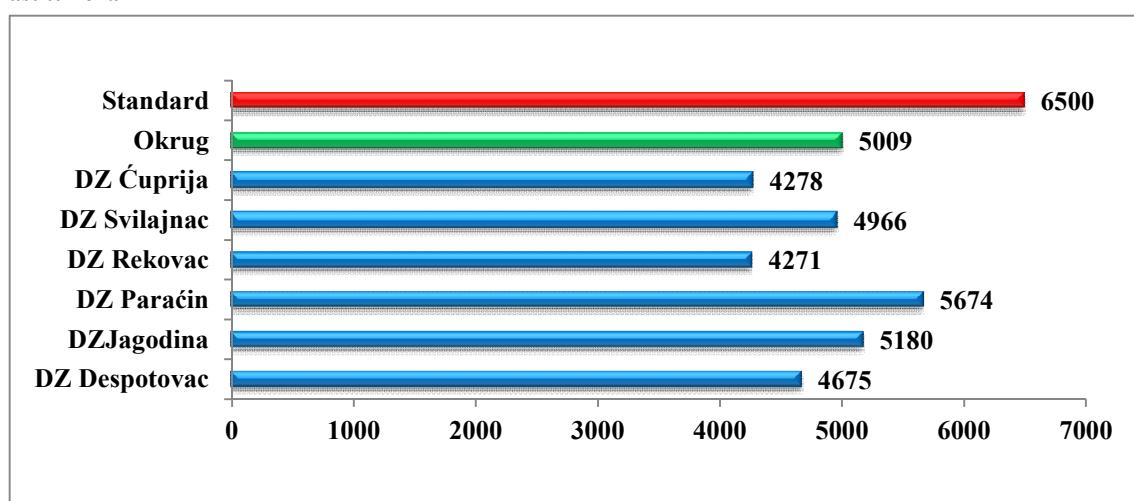
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2018. godine radilo je 18 lekara i 22 tehničara ili 1,2 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 5.009 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domovima zdravlja Jagodina 5.180. i Paraćin 5.674. Posmatrajući na nivou Okruga ukupno je 3 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Ćupriji i Jagodini. Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku je u domovima zdravlja u Paraćinu i Svilajncu, dok u domu zdravlja Despotovac nedostaje jedan tehničar. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 2 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekar					Medicinski tehničari					Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (žene 15 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti	Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom				
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	2	1	1	1	1	9350	4675
DZ Jagodina	5	6		2	4	66,7	7	7	4	3	1,2	31079	5180
DZ Paraćin	4	4			4	100,0	5	6	1	5	1,5	22695	5674
DZ Rekovac	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	4271	4271
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	4		1	2,0	9932	4966
DZ Ćuprija	2	3			3	100,0	3	3	3		1	12834	4278
OKRUG	15	18	0	0	16	88,9	20	22	8	11	1,2	90161	5009

Grafikon br.3 Obezbedenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

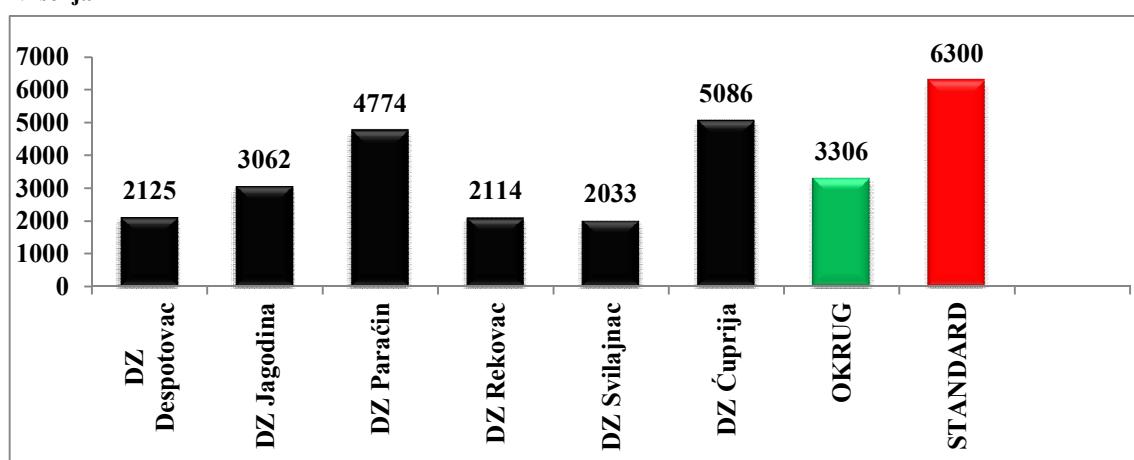

Broj poseta po lekaru u 2018. godini se kreće od 2033 u Svilajncu do 5086 u Ćupriji, prosek na nivou okruga je 3306 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2018. godini kretao od 0,8 u Ćupriji do 1,7 u Jagodini (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 5882 za ceo okrug , a broj korisnica je 90.161 iz čega proističe da je 6,5% korisnica obavilo sistematski pregled što je 4,5% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)			
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod lekara								
					Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika						
DZ Despotovac	6375	1042	440	0	4893	1382	0	3	2125	1,5			
DZ Jagodina	18373	6840	1519	0	10014	5901	8415	6	3062	1,7			
DZ Paraćin	19094	3164	2521	0	13409	8109	10157	4	4774	1,2			
DZ Rekovac	4227	302	276	0	3649	1158	529	2	2114	1,0			
DZ Svilajnac	6100	162	518	0	5420	1694	4120	3	2033	1,6			
DZ Ćuprija	15259	3167	608	0	11484	2818	687	3	5086	0,8			
OKRUG:	69428	14677	5882	0	48869	21062	23908	21	3306	1,3			
										90161			

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2018. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece -

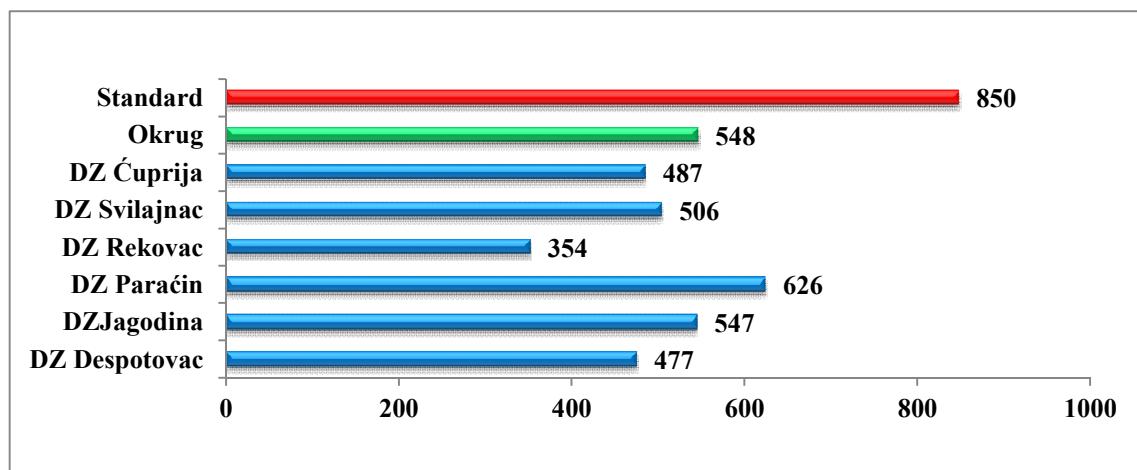
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2018. godini radilo je 20,5 lekara od čega je 95,1% specijalista pedijatrije i 37 tehničara ili 1,8 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece pa se zato prikazuje po pola u obe službe.** Ukupan broj lekara je manji za 0,5 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je za 6 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 548 na teritoriji okruga, a gledajući po opština broj korisnika po lekaru se kreće od 354 u Rekovcu do 626 u Paraćinu (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece - korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari					Medicinski tehničari				Br. korisnika (deca 0-6 god.)	Br. korisnika po jednom lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opštne medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	3	3	3	1,5	954	477	
DZ Jagodina	9	8			8	100,0	13	14	5	9	1,8	4379	547
DZ Paraćin	5	5			5	100,0	7	7		7	1,4	3131	626
DZ Rekovac	1	0,5			1	200,0	1	3		3	6,0	296	354
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	3	5	1	4	2,5	1011	506
DZ Ćuprija	2	3			3	100,0	4	5	1	4	1,7	1462	487
OKRUG	21	20,5	0	0	21,0	102,4	31	37	7	30	1,8	11233	548

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

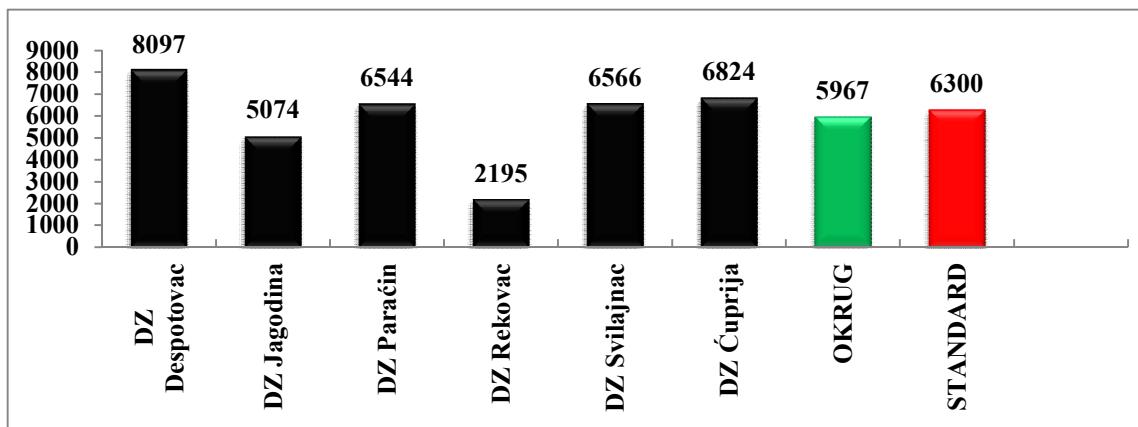

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2018. godine je bilo u Despotovcu 8.097, a najmanji broj poseta po lekaru 2.195 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 5.967 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 11,2 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 80% je bilo kurativnih poseta, a 10,5% preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete										Broj poseta po jednom korisniku	
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemata,preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod lekara			Broj poseta po jednom lekaru			
				Odgjadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve	ostalih med. radnika				
DZ Despotovac	16193	1049	160	302	1137	13545	8599	702	8097	17,0		
DZ Jagodina	40594	4976	99	379	1478	33662	20834	11398	5074	9,3		
DZ Paraćin	32720	3797	65	770	2887	25201	17588	10327	6544	10,5		
DZ Rekovac	2195	323	7	199	125	1541	704	346	2195	7,4		
DZ Svilajnac	13132	1246	66	610	756	10454	9450	3512	6566	13,0		
DZ Čuprija	20472	1826	166	1240	1542	15698	10747	4294	6824	14,0		
OKRUG	125306	13217	563	3500	7925	100101	67922	30579	5967	11,2		

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2018. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

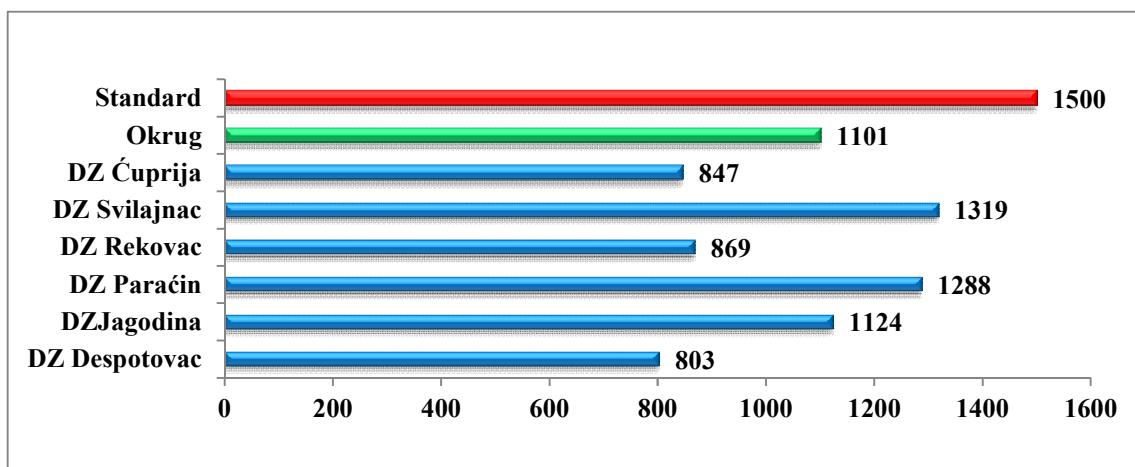
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2018. godini radilo je 22,5 lekara od čega 12 specijalista pedijatrije ili 54%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga jednog lekara više od normativa ima DZ Čuprija i DZ Despotovac . Broj korisnika po lekaru kreće se od 803 u Despotovcu do 1319 u Svilajncu, dok je prosek okruga 1101 korisnika po lekaru što je nešto ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra.Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 29,sto je više od normativa, prosečno 1,3 po lekaru .

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru	
	Normativ	Ukupno		Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno		Sa višom	Sa srednjom		
		Br.	%											
DZ Despotovac	2	3				3	100,0	2	3		3	1,0	2408	803
DZ Jagodina	10	8	2	2	4	50,0		11	10	4	6	1,3	8993	1124
DZ Paraćin	6	5	4	1		0,0		6	6		6	1,2	6440	1288
DZ Rekovac	1	0,5				0,0		1	1		3	2,0	917	869
DZ Svilajnac	2	2	1		1	50,0		2	4		4	2,0	2638	1319
DZ Ćuprija	3	4			4	100,0		3	5	2	3	1,3	3387	847
OKRUG	24	22,5	7	3	12	53,3	25	29	6	25	1,3	24783	1101	

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

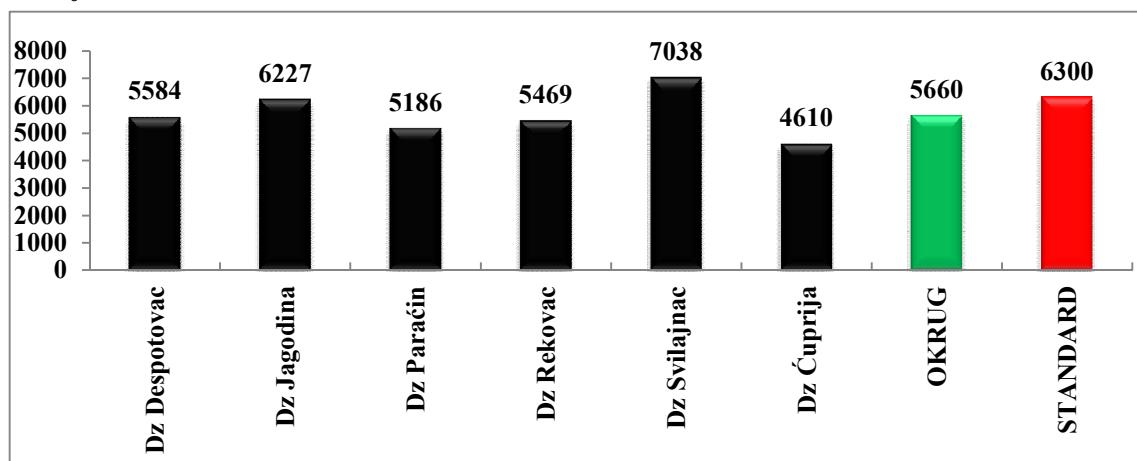

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 127.352 od čega je 7,4% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 4610 u Ćupriji do 7038 u Svilajncu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 5660 poseta po lekaru, što je ispod standarda. Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 5,1 puta (od 2,6 u Rekovcu do 7,0 u Despotovcu). (Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku		
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod						
				lekara		Ostalih med. radnika				
				Ukupno	Od toga prve					
DZ Despotovac	16752	793	1514	14445	8742	944	5584	7,0		
DZ Jagodina	49815	3522	4782	41511	18960	6124	6227	5,5		
DZ Paraćin	25928	2380	1873	21675	12954	4140	5186	4,0		
DZ Rekovac	2344	331	291	1722	934	1066	5469	2,6		
DZ Svilajnac	14075	1172	1682	11221	7673	4623	7038	5,3		
DZ Ćuprija	18438	1205	1206	16027	8637	3102	4610	5,4		
OKRUG	127352	9403	11348	106601	57900	19999	5660	5,1		

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2017.

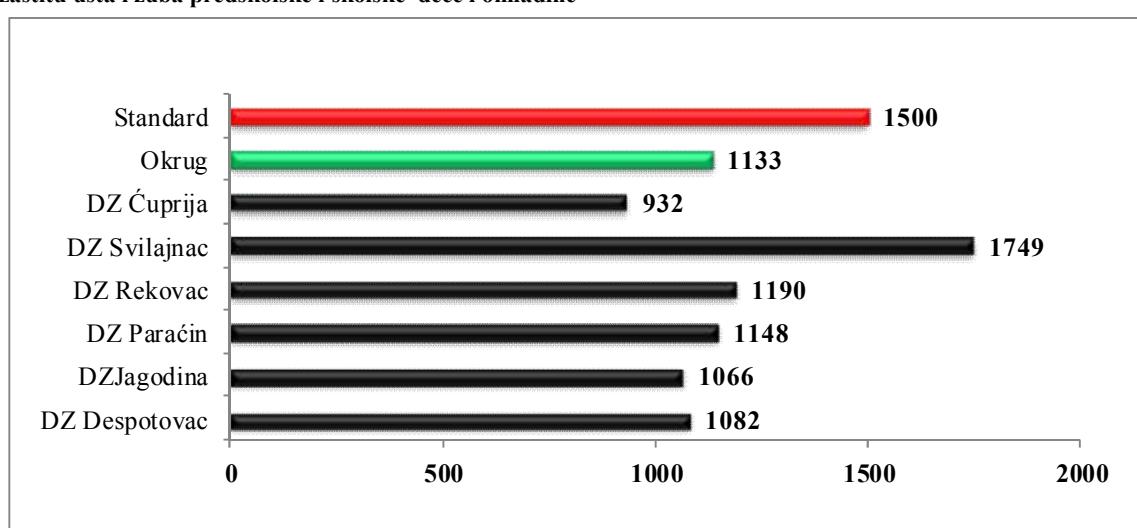
-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmladima pružalo je 31 zubnih lekara od čega je 17 specijalista ili 63%. Broj korisnika po jednom lekaru na nivou okruga je 1133. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Ćupriji sa 932 korisnika po lekaru,a najmanja u DZ Svilajnac 1.749 korisnika po lekaru (standard **1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je iznad normativa u svim domovima zdravlja ,osim u Rekovcu i Svilajncu.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika po jednom lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti				
					Br.	%								
DZ Despotovac	2	3	0	0	3	100,0	2	3	0	3	1,0	3247		
DZ Jagodina	10	12	5	0	7	58,3	12	17	3	14	1,4	12795		
DZ Paraćin	7	8	6	0	2	25,0	10	11	2	9	1,4	9181		
DZ Rekovac	1	0,5	1	0		0,0	1	1	0	1	0,0	1190		
DZ Svilajnac	3	2	0	0	2	100,0	4	3	2	1	1,5	3497		
DZ Ćuprija	4	5	2	0	3	60,0	5	6	1	5	1,2	4658		
OKRUG	27	31	14	0	17	57,6	34	41	8	33	1,3	34568		
												1133		

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

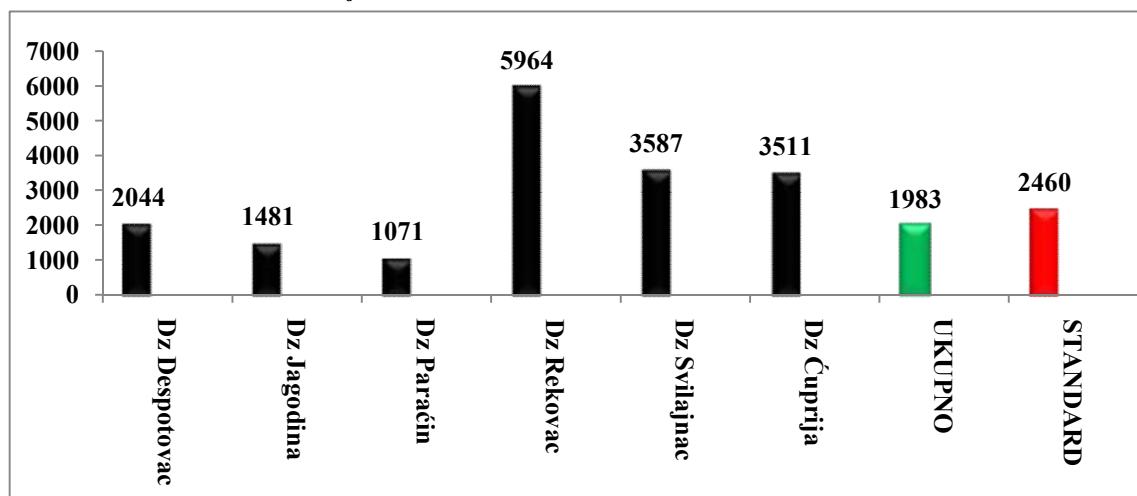

Ukupan broj poseta kod lekaru je 60.474 ili 1.983 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 1.071 a najviše Rekovac 5.964. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,9 u Paraćinu i Rekovcu do 3,8 u Čupriji. Prosek na nivou Okruga su 1,5 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete,izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI							
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije		Ortodoncija				Fiksni aparat	Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po korisniku
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvadeni zubi	Ostale intervencije	Prvi pregledi	Orotod.	Pokretni aparati	11				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Despotovac	6133	4545	473	256	67	287	51					0	48	2044	1,8
Jagodina	17776	9611	1786	1983	297	2370	0	1037	4626	596	15	291	1481	1,3	
Paraćin	8571	6952	1978	1104	963	1782	0	780	1935	300	0	1389	1071	0,9	
Rekovac	3264	711	220	146	62	72	207					1010	5964	0,9	
Svilajnac	7174	6290	460	661	903	170	0		1452	202	0	3065	3587	1,5	
Čuprija	17556	4858	3435	2030	38	1211	0	340	4257	399	10	1197	3511	3,8	
OKRUG	60474	32967	8352	6180	2330	5892	258	2157	12270	1497	25	7000	1983	1,5	

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

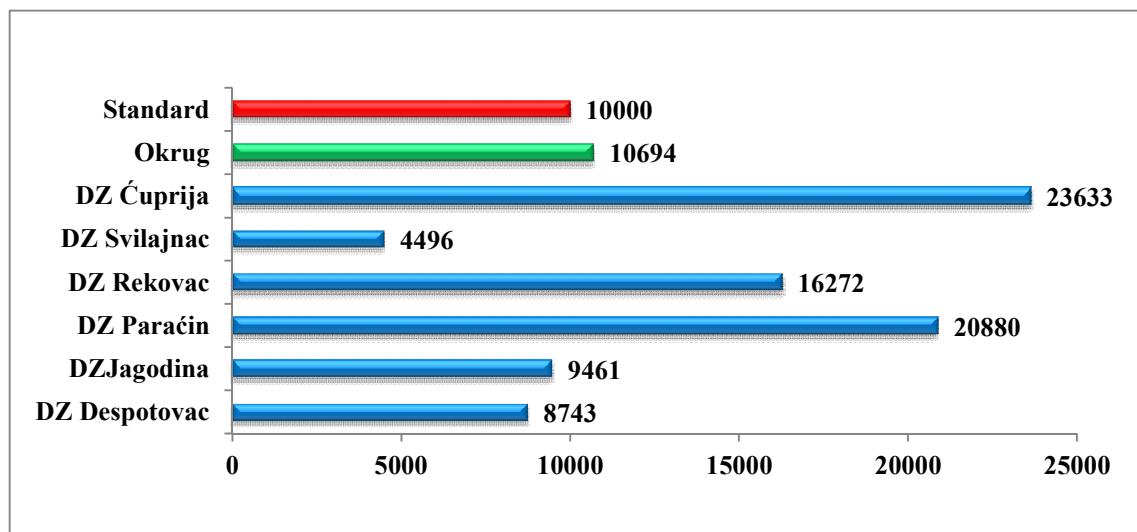
-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslotom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 15,5 zubna lekaru od kojih je 9 specijalista ili 58,1%. Broj tehničara po lekaru je 1,2, a broj korisnika po lekaru 10.694 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Svilajncu sa 4.496 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 23.633 korisnika po lekaru. U broj lekaru su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, vidimo da postoji višak kadra u domu zdravlja Svilajnac.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari					Zubni tehničari					Broj korisnika po jednom lekaru	Broj korisnika po jednom lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti				
					Br.	%								
DZ Despotovac	1	2			2	100,0	1	2	2		1,0	17485		
DZ Jagodina	6	6	1		5	83,3	9	8	3	5	1,3	56763		
DZ Paraćin	2	2	2			0,0	2	2		2	1,0	41759		
DZ Rekovac	1	0,5				0,0	1	0			0,0	8136		
DZ Svilajnac	1	4	3		1	25,0	1	4	0	4	1,0	17984		
DZ Ćuprija	1	1			1	100,0	1	2	1	1	2,0	23633		
OKRUG	12	15,5	6	0	9	58,1	15	18	6	12	1,2	165760		
												10694		

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

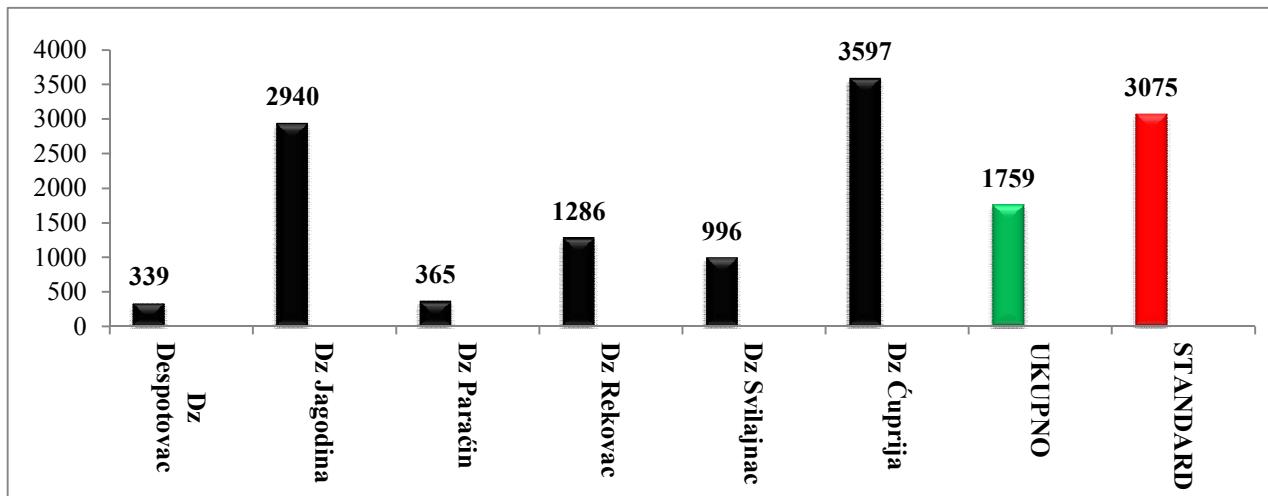

Broj poseta po lekaru najveći je u Ćupriji 3.597, a najmanji u Paraćinu 365. Prosek okruga je 1.759 poseta po lekaru u 2018.godini što je znatno ispod standarda mera izvršenja (**standard 3075 poseta godišnje**). Prosечan broj poseta stomatologu po jednom korisniku je 0,2 što je vrlo slabo korišćenje ove službe i to je karakteristično za sve zdravstvene ustanove okruga. Ovako slabo korišćenje stomatološke službe domova zdravlja je posledica postojanja velikog broja privatnih stomatoloških ordinacija, čije usluge pacijenti sve više koriste.

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

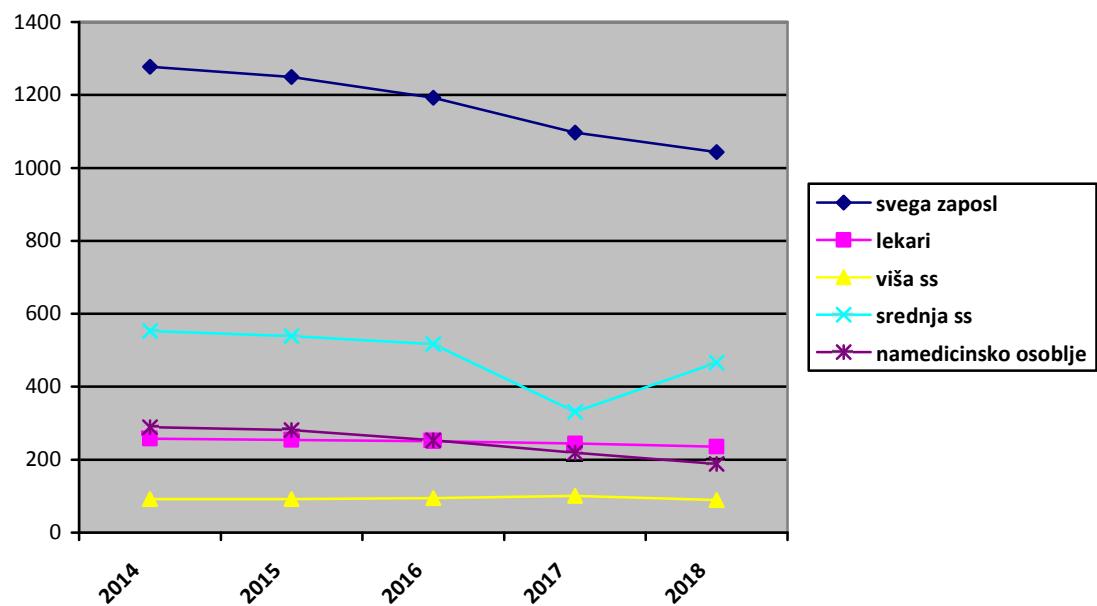
Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku		
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijске	plombirani zubi		hirurške intervencije		protetski radovi			ortodoncija								
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvadeni zubi	Ostale intervencije	Totalne	Parcijalne	Krunice	Članovi fiksnih proteza	Prvi pregledi	Orthod. terapeutiske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati	Lečenje mekkih tkiva usne šupljine			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
DESPOTOVAC	678	421		94	7	260	6	10	5								13	339	0,0
JAGODINA	17640	9618	165	1411	429	5381	1125	251	154								70	2940	0,3
PARAĆIN	729	521	208	762	940	649	185										907	365	0,0
REKOVAC	643	134	5	211	65	97	5										75	1286	0,1
SVILAJNAC	3983	1731	1084	504	740	276		10	29								1102	996	0,2
ĆUPRIJA	3597	1747	723	438	163	402											622	3597	0,2
OKRUG	27270	14172	2185	3420	2344	7065	1321	271	188	0	0	0	0	0	0	2789	1759	0,2	

Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

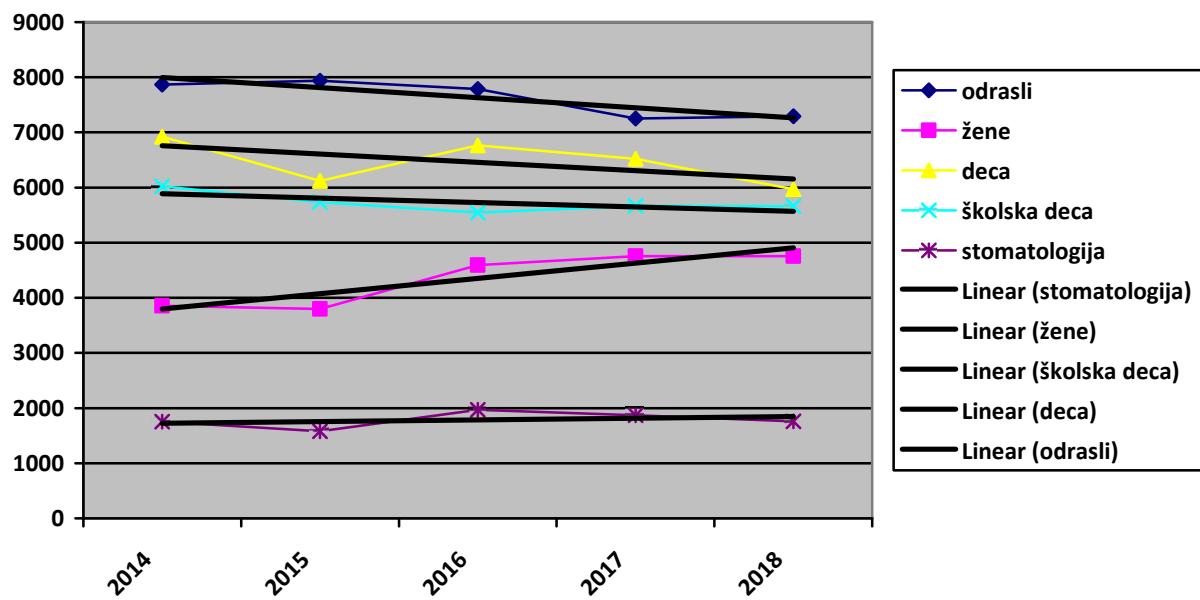

U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 9,3 %. Najveće smanjenje je u delu nemedicinskih radnika 34,9% ,zatim medicinskog osoblja sa srednjom stručnom spremom 15,7% , a najmanje kod lekara, gde je broj zaposlenih smanjen za 8,7% i broj radnika sa višom stručnom spremom za 3,3%.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2014. do 2018. godine

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2014. do 2018. godine

Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod zdravstvene zaštite žena .

- Hitna medicinska pomoć -

U službama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 34 lekara i 72 medicinskih tehničara, što je prema standardu pravilnika manje 5 lekara dok je 12 medicinska tehničara u višku (**standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva tima još jedan tehničar**). Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 59%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Jagodina, Paraćinu i Rekovacu, a iznad normativa imaju ostali domovi zdravlja. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 5.873, od 4.126 u Despotovcu do 9.270 u Rekovcu.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari					Medicinski tehničari					Broj korisnika po lekaru	
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	4	5	2	0	3	60,00	6	9	1	8	20629	
JAGODINA	15	9	4	1	4	44,44	23	13	4	9	69384	
PARAĆIN	9	8	1	2	5	62,50	14	17	2	15	50798	
REKOVAC	2	1	1			0,00	3	9	4	5	9270	
SVILAJNAC	4	5		1	4	80,00	6	13		13	21414	
ĆUPRIJA	5	6	2		4	66,67	8	11	1	10	28203	
OKRUG	39	34	10	4	20	58,82	60	72	12	60	199698	
											5873	

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

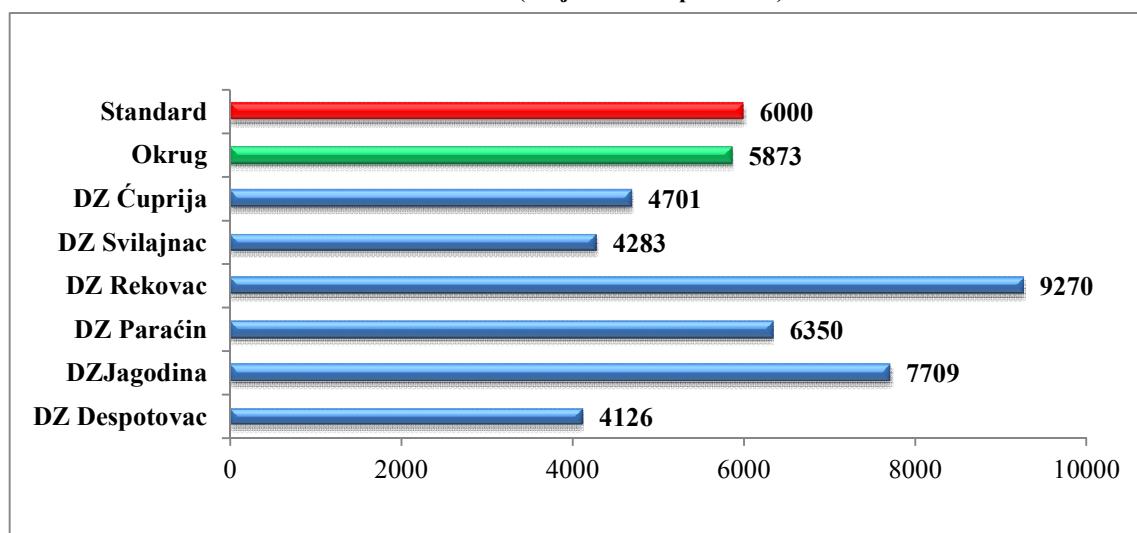
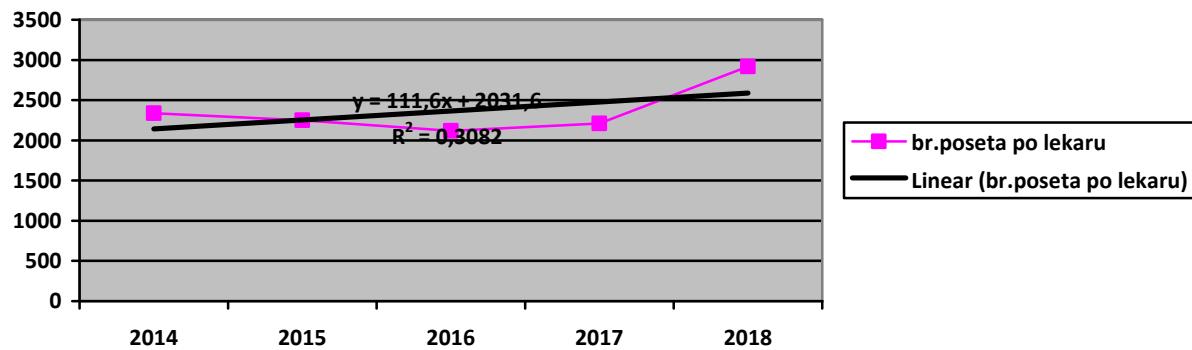

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod lekara			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	ukupno	od toga prve	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
	5	6	7	8	9			
UKUPNO	85726	85118	69254	13456	12054	99182	2917	0,5
DESPOTOVAC	9738	9605	316	1343	1343	11081	2216	0,5
JAGODINA	29747	29720	20613	4207	2555	33954	3773	0,5
PARACIN	29249	29249	26975	2581	2298	31830	3979	0,6
REKOVAC	6544	6544	5970	1334	1575	7878	7878	0,8
SVILAJNAC	7268	6828	12200	1396	1688	8664	1733	0,4
CUPRIJA	3180	3172	3180	2595	2595	5775	963	0,2

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 99.182 pri čemu je 13.456 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 13,6%. Broj poseta po lekaru je 2.917, a po korisniku 0,5.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u sluzbama hitne pomoći u periodu od 2014. do 2018. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje blagi porast . Najveći broj poseta zabeležen je u 2018.godini.

- Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolaže sa 7 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 41 laboratorijski tehničar. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu. Laboranti nedostaju Paraćinu i Ćupriji. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema										Medicinski tehničari				Niža sprema	
	Normativ	Ukupno	lekar		farmaceut		specijalisti		hemičari		Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom		
			svega	od toga specijalist	diplomirani	farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	ostali							
UKUPNO:	7	7	4	4				2	1		39	41	0	41	3	
DZ Despotovac	1	2	1	1					1		7	9			9	
DZ Paraćin	2	2	2	2							12	7			7	
DZ Rekovac	1										2	4			4	
DZ Svilajnac	1	1	1	1							6	10			10	
DZ Ćuprija	2	2						2			12	11			11	

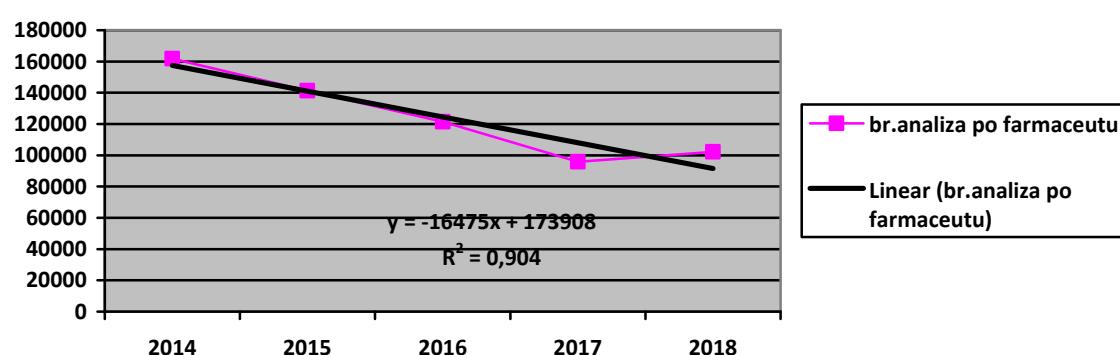
Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 56.528 . Ukupan broj izvršenih analiza je 714.772. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 102.110 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Veći broj analiza po lekaru/farmaceutu je kod doma zdravlja Svilajnac. Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2018. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	9341	27588	102149	40161	169898	84949
DZ Svilajnac	13564	25762	112533	21436	159731	159731
DZ Rekovac	7907	11398	33750	11800	56948	
DZ Ćuprija	13817	24740	122538	53450	200728	100364
DZ Paraćin	11899	24100	78832	24535	127467	63734
UKUPNO	56528	113588	449802	151382	714772	102110

U periodu od 2014. do 2018. primećuje se opadanje broja analiza po lekaru/farmaceutu .

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2014. do 2018. godine

-Redgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Ćupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu, jer lekar po normativima ide na **50.000** stanovnika, a Rekovac ima oko **10.000**.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari					Medicinski tehničari					Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru		
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom				
					br.	%								
DESPOTOVAC	1	2			2	100,00	1	2	1	1	20629	10315		
REKOVAC						0,00	1	2	2		9270	0		
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	2	1	1	21414	21414		
OKRUG	2	3	0	0	3	100,00	3	6	4	2	51313	17104		

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 3 lekara specijalista, što je 1 više od normativa i to u Domu zdravlja Despotovac, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 6 što je više od normativa za 3 .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E									Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku		
	u ordinaciji kod				kućne								
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika	Ukupno poseta lekaru							
	ukupno	od toga prve											
UKUPNO	6396	5227	6475				6396		2132		0,12		
DESPOTOVAC	2224	2224	2224				2224		1112		0,11		
REKOVAC			79										
SVILAJNAC	4172	3003	4172				4172		4172		0,19		

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 2.132 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin 5 , Jagodini 6 , a u Ćupriji 1 manje patronažnih sestara nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu, i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5706 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 3090 u Rekovcu do 8.466 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

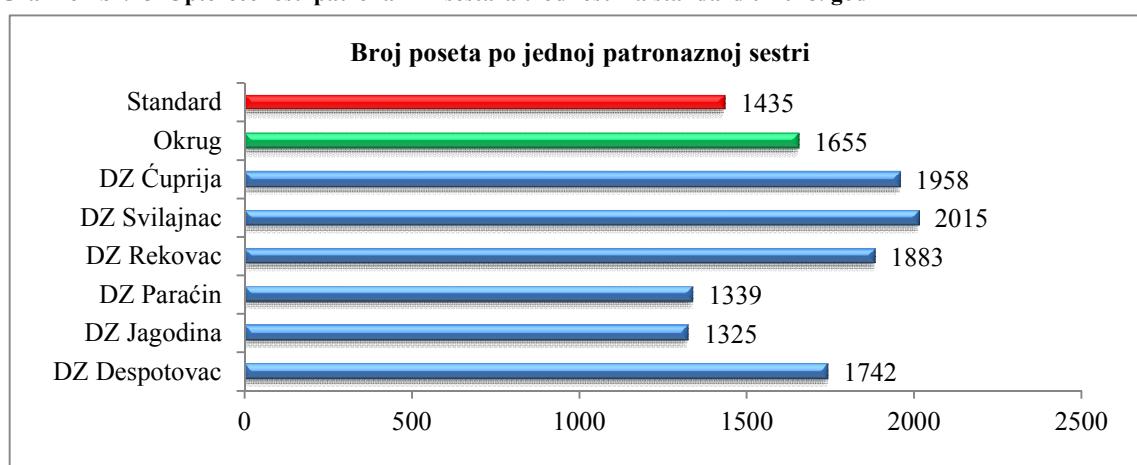
Opština	Normativ	Patronažne sestre			Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri		
		UKUPNO	od toga sa					
			višom spremom	srednjom spremom				
		1	2	3	4	5		
UKUPNO	45	35	20	15	199698	5706		
Despotovac	5	6	2	4	20629	3438		
Jagodina	15	9	8	1	69384	7709		
Paraćin	11	6	3	3	50798	8466		
Rekovac	2	3	0	3	9270	3090		
Svilajnac	5	6	3	3	21414	3569		
Ćuprija	6	5	4	1	28203	5641		

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 1325 u domu zdravlja Jagodina, do 2015 u domu zdravlja Ćuprija. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 1655 poseta po sestri.

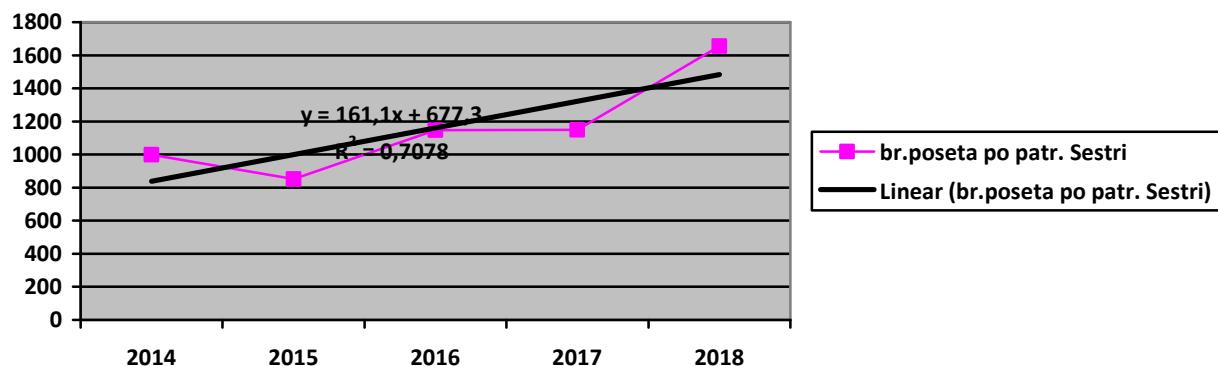
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porodiljama	Novorođenčad i odojcad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
							1
UKUPNO	21325	9796	4148	22614	53	57936	1655
Despotovac	3625	896	1225	4704		10450	1742
Jagodina	4573	3558	1104	2689		11924	1325
Paraćin	2887	2537	1039	1572		8035	1339
Rekovac	2022	304	197	3074	53	5650	1883
Svilajnac	4319	982	192	6594		12087	2015
Ćuprija	3899	1519	391	3981		9790	1958

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2018. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2014. do 2018. godine

8. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2018. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Ćupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

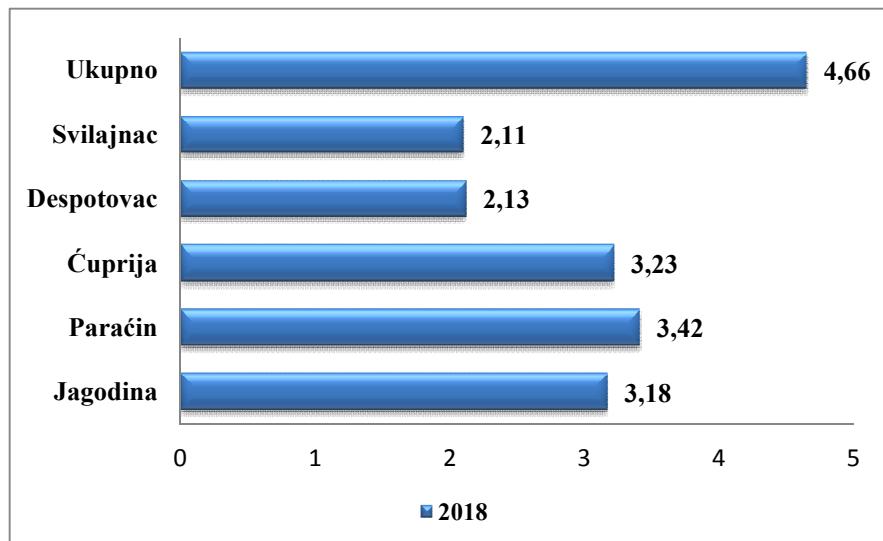
- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2018. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Ćuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,66 postelja na 1000 stanovnika. Kod Ćuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u Ćupriji leče i stanovnici ostalih opština na odeljenjima koja su za ceo okrug (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbedenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2018. godini

Red. broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	85000	270	3,18
2.	Paraćin	50000	171	3,42
3.	Ćuprija	145000	469	3,23
4	Despotovac	4700	10	2,13
5	Svilajnac	4750	10	2,11
6	Okrug	199.698	930	4,66

Grafikon br. 1 Obezbedenost stanovništva bolničkim posteljama 2018. god**Struktura bolničkih postelja**

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2018. god.

Odeljenja	Broj postelja						
	Ćuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno	%
interno	83	72	45	10	10	220	23.67
hirurgija	75	53	40			168	18.06
ortopedija	27	15	20			62	6.67
urologija	30					30	3.22
ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32
dečije	23	27	20			70	7.53
pneumoftiziologija	25	23	20			68	7.31
neurologija	35	20				55	5.91
psihijatrija	40	16				56	6.02
ORL + MFH	20					20	2.15
oftalmologija	10					10	1.08
produžena nega	38					38	4.07
nuklearna medicina	2					2	0.22
dermatovenerologija	10					10	1.08
infektivno	17					17	1.83
Intenzivna nega	8					8	0.86
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100

- interno: kardiologija, gastroenterologija, endokrinologija i nefrologija.
- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,67%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, grudno **7,63%** itd.

Obezbeđenost bolnica medicinskim kadrom

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2018. godini zaposleno **1.755** radnik od kojih **1.416** zdravstvenih radnika i saradnika ili **80,7%**. Od njih **20,2%** je sa visokom školskom spremom.

Tabela br.3.Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA				VŠS	SSS	NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga		
				Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	Svega	Administrativni			administrativni	tehnički	
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1755	1416	354	328	2	8	15	236	818	8	339	80	257
1	Bolnica Paraćin	346	286	74	71	0	1	2	46	158	0	60	12	48
2	Bolnica Ćuprija	824	658	159	148	2	3	6	113	380	6	166	40	124
3	Bolnica Jagodina	593	480	121	109	0	5	7	77	280	2	113	28	85

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Ćuprija	148	125	84.46	14	9.46	9	6.08	493	3.94
2.	Jagodina	109	85	77.98	20	18.35	4	3.67	357	4.20
3.	Paraćin	71	68	95.77	3	4.23	0	0.00	204	3.00
4.	Despotovac	0	0	0.00	0	0.00	0	0.00	12	0.00
5	Svilajnac	1	1	100.00	0	0.00	0	0.00	11	11.00
	UKUPNO	329	279	84.80	37	11.25	13	3.95	1077	3.86

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništву Pomoravskog okruga u 2018. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživalo **329** lekara (**279** specijalista ili **84,8%**, **37** na specijalizaciji **11,3%** i **13** lekara opšte prakse ili **3,9%**) i **1.077** tehničar ili **3,86** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu **96%**, a najmanji u Jagodini **78%** (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Svilajnac za

koji su i normativi dugačiji (1 lekar – 7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos ujednačen od 3,00 u Paraćinu do 4,20 u Jagodini, a prosek okruga je 3,86.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2018. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2018. god

Red br.	Bolnica	br postelja	Ukupan br. Lekara	Br. post. po 1 lek.	Br.lek.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn. spec.	Br.post. po 1 tehn.
					spec			
1.	Ćuprija	469	148	3.17	125	3.75	493	0.95
2.	Jagodina	270	109	2.48	85	3.18	357	0.76
3.	Paraćin	171	71	2.41	68	2.51	204	0.84
4.	Despotovac	10	0	0.00	0	0.00	12	0.83
5.	Svilajnac	10	1	10.00	1	10.00	11	0.91
Ukupno		930	329	2.83	279	3.33	1077	0.86

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **3,33** i **0,86** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Može se iz podataka primetiti da sve tri opšte bolnice imaju ujednačen broj postelja po **1** tehničaru dok po lekaru specijalisti najviše ima Ćuprija **3,75** a najmanje Paraćin **2,51**.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2018. godini lečile **31.056** osigurana bolesnika i ostvarile **199.641** bolesnička dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **58,81%**, a prosečna dužina lečenja **6,43** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2018. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	15266	111152	64.93	7.28
2	Jagodina	270	9087	48748	49.47	5.36
3	Paraćin	171	6169	34272	54.91	5.56
4	Despotovac	10	302	3093	84.74	10.24
5	Svilajnac	10	232	2376	65.10	10.24
UKUPNO		930	31056	199641	58.81	6.43

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imao je stacionar u Despotovcu **84,74%** , a od bolnica Ćuprija **64,93%**. Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika, najmanja je u Jagodini **5,36** dana, a najduža u Despotovcu i Svilajncu **10,24** dana.

Iz navedenih podataka može se uociti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane, a najveća je u stacionarima u Despotovcu i Svilajncu gde se leci uglavnom gerijatrijska populacija, kao i na psihijatriji i odeljenjima produžene nege.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolnickih postelja u 2018. godini po pojedinim oblastima

POMORAVSKI OKRUG	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
Ukupno	930	30372	215202	7.09	63.40
Opšta bolnica Čuprija	469	15153	113264	7.47	66.16
GINEKOLOGIJA	26	626	2976	4.75	31.36
HIRURŠKE GRANE	170	6481	34851	5.38	56.17
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	5321	44200	8.31	71.23
OSTALO	2	81	213	2.63	29.18
PEDIJATRIJA	23	1456	8390	5.76	99.94
PRODUŽENO LEČENJE	38	698	12896	18.48	92.98
PSIHIJATRIJA	40	490	9738	19.87	66.70
Opšta bolnica Jagodina	270	8937	57054	6.38	57.89
GINEKOLOGIJA	44	2103	8603	4.09	53.57
HIRURŠKE GRANE	68	2264	18564	8.20	74.79
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	3260	21411	6.57	51.01
PEDIJATRIJA	27	1133	5364	4.73	54.43
PSIHIJATRIJA	16	177	3112	17.58	53.29
Opšta bolnica Paraćin	171	5748	38784	6.75	62.14
GINEKOLOGIJA	26	687	5291	7.70	55.75
HIRURŠKE GRANE	60	2074	16106	7.77	73.54
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	2080	14377	6.91	60.60
PEDIJATRIJA	20	907	3010	3.32	41.23
Dom zdravlja Svilajnac	10	232	2600	11.21	71.23
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	232	2600	11.21	71.23
Dom zdravlja Despotovac	10	302	3500	11.59	95.89
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	302	3500	11.59	95.89

Prosecna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje ginekologije.

U narednoj tabeli bice prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2018. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene sluzbe.

Tabela br. 8 Ispunjene standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj	Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti			
		Specijalista	Pacijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	Po pravilniku
		POMORAVSKI OKRUG	207	29268	141.4	226	-85	492174	458022	34152	2378
Opšta bolnica Čuprija	92	14004	152	199	-47	169779	158743	11036	1845	1433	413
Dermatologija	2	280	140	210	-54	6246	5964	282	3123	1260	1863
Ginekologija i akušerstvo	7	626	89	250	-117	3406	2468	938	487	1260	-773
Hirurgija	14	2972	212	210	2	20919	19963	956	1494	1680	-186
Infektivne bolesti	3	606	202	165	37	4451	4198	253	1484	1260	224
Interna	32	3253	102	170	-68	64877	61263	3614	2027	1260	767
Neurologija	6	1182	197	170	27	10255	9765	490	1709	1260	449
Oftalmologija	4	531	133	250	-125	13572	11803	1769	3393	1680	1713
ORL	4	319	80	250	-170	8955	7923	1032	2239	1680	559
Ortopedija	4	459	115	130	-38	8167	7820	347	2042	2100	-58
Pedijatrija	7	1456	208	210	-2	11034	10730	304	1576	1050	526
Psihijatrija	5	490	98	165	-67	6893	6217	676	1379	1025	354
Urologija	4	1830	458	210	248	11004	10629	375	2751	1680	1071
Opšta bolnica Jagodina	65	8937	137.5	189	-52	193571	177503	16068	2978	2594	384
Dermatologija	3	0	0	210	-210	15712	15712	0	5237	6300	-1063
Ginekologija i akušerstvo	9	2103	234	250	-16	25842	13354	12488	2871	1260	1611
Hirurgija	10	1798	180	210	-30	18330	16530	1800	1833	1680	153
Interna	20	2587	129	170	-41	56117	54948	1169	2806	1260	1546
Neurologija	6	673	112	170	-58	9093	8945	148	1516	1260	256
Oftalmologija	3	0	0	0	0	19647	19611	36	6549	6300	249
ORL	3	0	0	0	0	20261	20260	1	6754	6300	454
Ortopedija	4	466	117	130	-14	16595	16595	0	4149	2100	2049
Pedijatrija	4	1133	283	210	73	1938	1907	31	485	1050	-566
Psihijatrija	3	177	59	165	-106	10036	9641	395	3345	1025	2320
Opšta bolnica Paraćin	48	5748	120	403	-283	126457	121476	4981	2635	3066	-431
Dermatologija	1	0	0	210		3715	3690	25	3715	6300	-2585
Ginekologija i akušerstvo	6	687	115	250	-136	3444	2210	1234	574	1260	-686
Hirurgija	8	1695	212	210	2	17571	17181	390	2196	1680	516
Interna	14	2080	149	170	-21	30320	27772	2548	2166	1260	906
Neurologija	2	0	0	170	-170	6819	6584	235	3410	1260	2150
Oftalmologija	3	0	0	250	-250	13654	13584	70	4551	6300	-1749
ORL	1	0	0	250	-250	13510	13379	131	13510	6300	7210
Ortopedija	3	379	126	130	-4	10721	10379	342	3574	2100	1474
Pedijatrija	7	907	130	210	-80	6543	6543		935	1050	-115
Psihijatrija	3	0	0	165	-165	20160	20154	6	6720	3150	3570
Dom zdravlja Svilajnac	2	232	116	170	-54	300	300	0	150	1260	-1110
Interna	2	232	116	170	-47	251	0	251	126	1260	-1134.5
Dom zdravlja Despotovac	0	347	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **141,4** što je manje od proseka propisanih mera izvrsenja (**184**) , u Ćupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **152**, u Paraćinu **120,a** u Jagodini **135**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **2.378** (po pravilniku prosek **1923**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu specijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu neurologija (normativ 1260) i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala,operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2018. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara spejalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	76	23	11224	148
Opšta bolnica Ćuprija	36	15	7252	201
Ginekologija i akušerstvo	7	2	558	80
Dečja hirurgija	1	1	204	204
Hirurgija	7	3	1183	169
Kardiovaskularna hirurgija	1	1	26	26
Neurohirurgija	2	1	148	74
Oftalmologija	4	1	601	150
ORL	4	1	145	36
Ortopedija sa traumatologijom	4	2	429	107
Plastična hirurgija	2	1	3371	1686
Urologija	4	2	587	147
Opšta bolnica Jagodina	23	4	2454	107
Ginekologija i akušerstvo	9	1	643	71
Hirurgija	10	2	1528	153
Ortopedija sa traumatologijom	4	1	283	71
Opšta bolnica Paraćin	17	4	1518	89
Ginekologija i akušerstvo	6	1	526	88
Hirurgija	8	2	742	93
Ortopedija sa traumatologijom	3	1	250	83

Prosecan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **148** , pri čemu je najveći prosek u Ćupriji **201**, zatim u Jagodini **107** operacija po lekaru, dok je najmanji u Paraćinu, **89** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2018. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	263427	186525	76902
Broj pregledanih uzoraka	629568	508753	120815
UKUPNO ANALIZA	3072398	2267572	804826
Hematološke analize	412936	293769	119167
Biohemijske analize	1884096	1413085	471011
Analiza urina	356615	288435	68180
Mikrobiologija i parazitologija	229294	197819	31475
Patohistološka laboratorija	39433	9509	29924
Ostale laboratorije	150024	64955	85069

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara vec se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin je jedinstvena za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Jagodini i Ćupriji domovi zdravlja, koji su samostalne ustanove, imaju svoje laboratorije, ali i pri bolničkim laboratorijama postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **3.072.398** pri čemu je **73,8%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2014. god .do 2018. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2014	71,50	7,07	3,11	0,85	132	2071	150
2015	66,14	6,69	3,02	0,84	130	2000	140
2016	64,87	6,55	3,15	0,85	146	2128	147
2017	64,89	7,29	3,21	0,86	137	2081	142
2018	63,40	6,43	3,33	0,86	141	2378	148

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 21,5% u Jagodini do 33,4% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 23,4% starog stanovništva nalazi u poodmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 5,7%, a procena za 2018. ukazuje na i dalji pad broja stanovnika za 6,9% od popisa 2011.god., niskom stopom nataliteta od 7,6 i visokom stopom mortaliteta od 16,8 na 1000 stanovnika , a samim tim i negativnom stopom prirodnog priraštaja -9,2. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod mortaliteta odojčadi i mrtvorodenosti čije stope imaju varijacije tokom navedenog perioda što je posebno uočljivo kod stope mortalitet odojčadi.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da je ukupno 24524 nezaposlenih lica, što je za 7,2% manje od prethodne godine. Prosečna neto zarada u 2018. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 40.620 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 49.650. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 4,9 %.

Prosečna neto zarada beleži blagi trend rasta od 2014. do 2018. godine ,najniža zabeležena vrednost prosečne neto zarade je u 2016.god. Takođe je najveći broj nezaposlenih zabeležen u 2016.god. u petogodišnjem periodu posmatranja.

4. Sadašnju zdravstvenu situaciju Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U stрукuri uzroka smrти dominiraju masovne

nezarazne bolesti, pre svega kardiovaskularne i maligne, bolesti žlezdra sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma, bolesti mokraćno-polnog sistema, zatim bolesti respiratornog sistema. Ovakva struktura uzroka smrti je slična prethodnim godinama.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, kao i kod radno aktivne populacije, kod starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema. Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su: ,karcinom prostate, upala pluća ,infekcija digestivnog trakta, hronična opstruktivna bolest pluća i povišen pritisak.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirale su Morbili, hronični hepatitis C, hronični hepatitis B, salmonellosis,tuberkuloza pluća, dok je smrtnih slučajeva od zaraznih bolesti bilo 2. Stopa oboljevanja od zaraznih bolesti beleži opadajući trend u zadnjih pet godina. Od polno prenosivih bolesti obolelo je ukupno 33 lica najviše od hepatitisa c 16 slučajeva. Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis , gde je u 2014. godini bilo prijavljeno svega 1 slučaja, a u 2016. godini 85 prijava hlamidijalne infekcije, **dok u 2018.godini nema prijavljenih slučajeva, ne zato što ih nije bilo nego nisu prijavljeni od strane lekara.**

7. Podaci o incidenci oboljevanja za maligne bolesti u 2018.god je 427,1 što beleži trend rasta u poslednjih pet godina. Stopa oboljevanja od AKS u 2018 .god. je 252,4, a stopa oboljevanja od šećerne bolesti 232,8 na 100000 stanovnika .Stopa incidence oboljevanja od šećerne bolesti pokazuju trend porasta iz godine u godinu. Prema podacima registra za rak za 2015.god., muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan na dojci, grliću materice , plućima i debelom crevu i rektumu.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda, dok je bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima. Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost namirnica 58 bilo neispravno ili 0,8%. Na fizičko-hemijsku ispravnost 44 bilo neispravno ili 1,03%.

9. Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2017. godini realizovana je u proseku sa obuhvatom od 76% do 96,5%.

10.Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je dvanaest zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja , tri opšte bolnice, dve apotekarske ustanove, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba gerontološkog centra.

11.Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 78,6% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 22,9% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 79% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja ,od 2014.godine do 2018. godine za 9,1% je manje ukupnog broja zaposlenih .

12.U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 18,3 %. Najveće smanjenje je u delu sa srednjom stručnom spremom 16,2% (medicinska sestra-tehničar 11%) , a najmanje kod lekara specijalista gde je broj zaposlenih smanjen 8,5% u odnosu na 2014. godina.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 102.110, a standard je 120.000 anliza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,2 posete po korisniku i 1759 poseta po lekaru (standard 3075), stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 1,5 posete po korisniku i 1983 poseta po lekaru (standard 2460), zatim službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 1,3 posete po ženi (15 god. I više) za godinu dana i 3306 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). Razlog za ovaku slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i predhodne godine. Dobru realizaciju imaju posete po patronažnoj sestri ,1958 (standard 1435),rendgen dijagnostika 2132 (standard 6000).

Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 11,2 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 5,1 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 4,9 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7295 što je nešto malo ispod standarda od 7350 poseta po lekaru, službama za zdravstvenu zaštitu dece 5967 i školske dece 5660 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva,svega 1,4% od ukupnog broja poseta lekaru.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru je varirao neznatno i kod većine službi je na nivou standarda, osim kod stomatologije i ginekologije gde je u celom posmatranom periodu broj poseta ispod standarda posebno kod ginekologije. Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod službe za zdravstvenu zaštitu žena, dok se kod laboratorije primećuje pad broja analiza po biohemičaru iz godine u godinu.

14. Pomoravski okrug je u 2018. godini raspolažao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **4,66** postelja na **1000** stanovnika.

- Bolnički kapaciteti u svim bolnicama uglavnom imaju optimalnu iskorišćenost **63,40%**, a prosečna dužina lečenja **7,09** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaaganju **329** lekara od čega **279** ili **84,8%** specijalista i **1077** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,83** postelja po lekaru odnosno **3,33** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,86**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **141,4** (standard od 130-250),a broj specijalističkih pregleda **2378** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **148**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta prosečno za 1% godišnje. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti varira iz godine u godinu a najveći broj pregleda je u 2018. godine. Broj operacija po specijalisti iz godine u godinu varira,najveći broj je u 2015. godini.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera

1. Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.
2. U cilju povećanja nataliteta motivisati mlade na rađanje oslobođanjem poreza na opremu za bebe I zapošljavanjem bar jednog člana porodice.
3. Uvesti mere za sprečavanje ekonomske migracije stanovništva .
4. Predominacija masovnih nezaraznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaraznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao i sprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega karcinoma grlića materice ,debelog creva i karcinoma dojke.
5. Ukazati lekarima na značaju stalnog I blagovremenog prijavljivanja zaraznih bolesti prema **Pravilniku o prijavljivanju zaraznih bolesti i posebnih zdravstvenih pitanja(Službeni glasnik 44/2017.).**
6. Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.

7. Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodicu i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.
8. Motivisati žensku populaciju čestim edukativnim emisijama kako na lokalnim televizijskim stanicama tako i nacionalnoj televiziji o značaju brige o reproduktivnom zdravlju i redovnim kontrolama radi prevencije raka dojke i grlića materice.